

ใบรับรองปัญหาพิเศษปริญญาตรี

ภาควิชาพืชสวน

เรื่อง

ลักษณะของสวนญี่ปุ่น

Characteristic of Japanese Garden

โดย

นายอรุณพล แก้วพรม

ได้รับการพิจารณาจาก

(ดร.ศรายุทธ ผลโพธิ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

วันที่ 24 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2550

ภาควิชารับรองแล้ว

(รศ.ดร.สมชาย กล้าหาญ)

หัวหน้าภาควิชาพืชสวน

วันที่ 24 เดือน พ.ค. พ.ศ. 50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ลักษณะของสวนญี่ปุ่น

Characteristic of Japanese Garden

โดย

นายอรุณพล แก้วพรม

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 73538
วัน,เดือน,ปี..... 20 ก.ค. 2550

b. 11194601
i.

เสนอ

ภาควิชาพืชสวน คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พืชสวน)

พุทธศักราช 2549

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อเรื่อง : ลักษณะของสวนญี่ปุ่น
Characteristic of Japanese Garden

โดย : นายอรรถพล แก้วพรหม

ภาควิชา : พืชสวน

สาขาวิชา : พืชสวน

คณะ : เทคโนโลยีการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ศรายุทธ ผลโพธิ์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นมาของสวนญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและรูปแบบของสวนญี่ปุ่นที่มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนา จากการศึกษาพบว่าสวนญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลในการจัดสวนมาจากศาสนาลัทธิเซนจากประเทศจีน เป็นสวนที่มีความหมายเกี่ยวกับศาสนาปรัชญา ลัทธิ ประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธา สวนญี่ปุ่นแบ่งได้ 3 ประเภทคือ 1) สวนภูเขาหรือสวนเนิน 2) สวนในที่ราบ และ 3) สวนน้ำชา และองค์ประกอบของสวนญี่ปุ่นที่สำคัญได้แก่ 1) น้ำ 2) เกาะ 3) สะพาน 4) หิน 5) ต้นไม้ 6) รั้ว 7) ตะเกียงหิน 8) อ่างน้ำ 9) ทางเดิน 10) ประตูดง และ 11) ไม้ไล่กวาดหรือไม้ลำน้ำหยด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Title : Characteristic of Japanese Garden
By : Mr. Atthapol Kaewprom
Department : Horticulture
Major : Horticulture
Faculty : Agricultural Technology
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Bangkok.
Advisor : Dr. Sarayut Phonpho

Abstract

The objective of this research aims to study the history and characteristic of Japanese garden and also how to apply the Japanese garden style to garden in Thailand. Research methods compose of data collection and data analysis in descriptive technique. The results show this the Japanese garden was influenced from zenism of china. It is implying for philosophy, culture, believe, and faithfulness of zenism. The Japanese garden are categorized into three types : 1) hill gardens, 2) flat or level gardens and 3) tea garden. The typical elements of the Japanese garden are : 1) water garden, 2) island, 3) bridges, 4) stone, rocks, 5) plants, 6) bamboo fences, 7) stone lanterns, 8) basin, 9) stepping stone, stone pavement, 10) gates and 11) shishi odoshi.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ข้าพเจ้าขอกราบขอพระคุณ ดร.ศราวุทธิ์ ผลโพธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษเป็น
อย่างสูงที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาพิเศษเล่มนี้จน
เสร็จสมบูรณ์

และที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าขอขอบคุณพระคุณพ่อแม่ ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุน
ข้าพเจ้าได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนช่วยให้คำแนะนำปรึกษาเป็นกำลังใจ และ
ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดี จนทำให้ปัญหาพิเศษที่จัดทำขึ้น
ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญภาพ	ข
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	2
ผลคาดว่าจะได้รับ	2
ตรวจเอกสาร	3
วิธีการศึกษา	4
ผลการศึกษาและวิจารณ์	5
สรุปผลการศึกษา	48
เอกสารอ้างอิง	49
ภาคผนวก	52

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงการจัดสวนในสมัยช่วงศตวรรษที่ 8 – 12 ที่นิยมเรียกว่า " Shinden styles"	6
2 สวน Ryoan-ji (เรียว อัน จิ) ในเมืองเกียวโต	7
3 แสดงตัวอย่างของน้ำตกที่ใช้จัดในสวนญี่ปุ่น	10
4 แสดงตัวอย่างของสระน้ำที่มีการเลี้ยงปลาปลาแฟนซีคาร์พในสวนญี่ปุ่น	10
5 แสดงตัวอย่างของบ่อน้ำในสวนญี่ปุ่น	11
6 เกาะที่มีรูปร่างคล้ายเต่า ซึ่งมักเรียกว่า "Tortoise island"	11
7 สะพานข้ามสระน้ำ หรือลำธารที่ใช้ในสวนญี่ปุ่น	12
8 แสดงการจัดวางก้อนหินในจำนวนก้อนที่แตกต่างกันให้เป็นรูปสามเหลี่ยม	13
9 รูปทรงก้อนหินที่เป็นพื้นฐานในการตกแต่งสวน	15
10 แสดงลักษณะตัวอย่างของสวนที่จัดด้วยก้อนหิน	16
11 ต้นสนและต้นไทรที่ใช้ในการจัดสวนในประเทศญี่ปุ่น	17
12 ตัวอย่างรูปแบบรั้วที่ใช้ในสวนญี่ปุ่น	18
13 สวนญี่ปุ่นที่มีการทำรั้วแบบญี่ปุ่นเป็นเอกลักษณ์	19
14 แสดงส่วนต่างๆ ของตะเกียงหินที่ใช้แทนความหมายตามคนญี่ปุ่นที่นับถือศาสนาชินโต	20
15 ตัวอย่างรูปแบบตะเกียงหินที่ใช้ในการจัดสวนญี่ปุ่น	21
16 ตัวอย่างรูปแบบของอ่างน้ำที่ใช้ในการจัดสวนญี่ปุ่น	22
17 ลักษณะของทางเดินแบบ Stepping Stones	23
18 ลักษณะของทางเดินแบบ Paved Walks	23
19 ตัวอย่างรูปแบบของประตูที่ใช้ในการจัดสวนญี่ปุ่น	24
20 ภาพวาดไฟไล่กวาง และลำไผ่น้ำหยด	25
21 ตะเกียงหิน ไผ่น้ำหยด และอ่างหินมาประดับในสวนทำให้ดูมีการเคลื่อนไหวมีชีวิตชีวาชุ่มชื้นเป็นเอกลักษณ์ของสวนญี่ปุ่น	26
22 มีการประดับตกแต่งด้วยอ่างน้ำและลำไผ่น้ำหยดตั้งไว้มุมใดมุมหนึ่งของสวน	27
23 สวนญี่ปุ่นที่เลียนแบบธรรมชาติ มีการทำลำธาร สระน้ำขนาดใหญ่ริมตลิ่ง มีก้อนหินมาฝังไว้รอบลำธาร สระน้ำ	29

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
24 เป็นสวนญี่ปุ่นที่เลียนแบบธรรมชาติ ที่เกิดมอสขึ้นปกคลุมหิน และมีรูปปั้นคนสัตว์ตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่นมาประดับในสวน	30
25 สวนญี่ปุ่นในบริเวณของกลางสระน้ำ หรือบริเวณริมตลิ่งจะมีการปลูกต้นไม้ น้ำ เช่น บัว ไอร์ลิส	32
26 แสดงตัวอย่างสวนในที่ราบแบบเขียวชอุ่ม	33
27 แสดงการจัดสวนญี่ปุ่นประเภทสวนในที่ราบที่มีการสมมุติโดยโรยด้วยทราย หรือกรวด สมมุติเป็น "น้ำ" และมีก้อนหินวางไว้เป็นกลุ่มๆ สมมุติเป็น "เกาะ"	35
28 เป็นการจัดสวนญี่ปุ่นประเภทสวนในที่ราบที่มีการสมมุติโดยใช้ก้อนหินเล็กหรือกรวดทำเป็นเหมือนลำธารหรือแม่น้ำ มีการทำสะพานข้ามแม่น้ำ	36
29 ลักษณะของสวนน้ำชาซึ่งมีการตกแต่งประดับสวนด้วยตะเกียงหินและอ่างน้ำซึ่งจัดไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งใกล้ๆ เรือน้ำชา	37
30 เป็นสวนน้ำชาญี่ปุ่นที่จัดไว้ที่สวนของบริเวณหน้าบ้าน หรือหลังชานบ้าน	38
31 สวนญี่ปุ่นที่จัดในที่ใต้บันไดของบ้านหรือที่ทำงาน และใช้ต้นไม้ที่สามารถอยู่ในที่ร่มได้	43
32 การนำสวนญี่ปุ่นมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับพื้นไม้ มีการทำน้ำตก บ่อเลี้ยงปลาการ์ฟ และสร้างสะพานข้ามสระน้ำโดยให้มีเอกลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่น	43
33 การนำเอาตะเกียงหินแบบญี่ปุ่นมาใช้ประดับสวน และมีการโรยกรวดทำเป็นลวดลายหรือทำสมมุติให้เป็นน้ำ	44
34 การจัดสวนไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของบ้านซึ่งมีพื้นที่จำกัด และในสวนยังคงความเป็นญี่ปุ่นไว้โดยการประดับด้วยตะเกียงหิน ฝั่มน้ำหยด และอ่างหิน	45
35 การสร้างท่อฝั่มน้ำหยดไหลลงอ่างหิน ประดับด้วยกรวด ก้อนหิน ตะเกียงหินทำรั้วเป็นฉากหลัง	46
36 การนำเอาสวนแบบญี่ปุ่นมาประยุกต์ใช้ทำเป็นสวนน้ำมีการประดับรูปปั้นนกกะเรียน ตะเกียงหิน และทำรั้วกันเป็นฉากหลัง	47
37 การจัดสวนเลียนแบบธรรมชาติ โดยการวางกรวด หรือก้อนหินริมสระน้ำปลูกไม้ น้ำมีการประดับรูปปั้นแบบญี่ปุ่น ตะเกียงหินซึ่งมีความเป็นญี่ปุ่น	47

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

การจัดสวนในประเทศไทยได้รับแนวคิดมาหลายทิศทางเป็นรูปแบบที่หลากหลายออกไป คนไทยเป็นผู้มีนิสัย ศิลปะ รักสงบ และมีหลักแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติที่งดงามนับถือ พระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องอยู่กับธรรมชาติมากที่สุด จึงทำให้มีจิตใจและสภาพความเป็นอยู่แนบแน่นกับธรรมชาติ สวนในธรรมชาติจึงเป็นรูปแบบที่เราคุ้นเคยกันและยอมรับได้ง่าย

สวนที่คนนิยมก็มีหลากหลายรูปแบบแต่ที่นิยมกันมากและเป็นที่รู้จักก็คือสวนสไตล์ญี่ปุ่น ซึ่งมีความเหมาะสมกับสวนทุกขนาด โดยเฉพาะบ้านในปัจจุบันที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก ซึ่งสวนญี่ปุ่นก็เป็นสวนอีกประเภทหนึ่งที่เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ เป็นสวนที่มีรายละเอียดมาก ทำให้สวนมีเนื้อหาที่แสดงให้สวนดูมีขนาดพื้นที่ใหญ่ขึ้น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นชาติหนึ่งที่มีรูปแบบการจัดสวนในเชิงธรรมชาติได้ดี มีชื่อเสียงไปทั่วโลก สวนญี่ปุ่นจึงมีลักษณะร่วมอยู่หลายประการที่ตรงกับทัศนคติของคนไทย เช่นความเป็นธรรมชาติ ความเชื่อในโชคลาง ความศรัทธาในศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแฝงอยู่ในเนื้อหาของสวนญี่ปุ่น (ขวัญชัย, 2540)

ดังนั้นทางผู้จัดทำจึงได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลประวัติ ลักษณะรูปแบบของสวนญี่ปุ่น ขึ้นมาเพื่อที่จะให้ผู้ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบจัดสวนให้ถูกต้องและสวยงามตามแบบลักษณะของสวนญี่ปุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาลักษณะของสวนญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและรูปแบบของสวนญี่ปุ่นที่มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงข้อมูลและรายละเอียดของลักษณะสวนญี่ปุ่นเพื่อใช้ในการออกแบบจัดสวนสำหรับผู้สนใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเลือกหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รูปแบบของสวนที่ถูกต้องเหมาะสมและชนิดพันธุ์ไม้ต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพของสวนในการนำไปประยุกต์ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรวจเอกสาร

มนุษย์ทุกคนต่างมีความรู้สึกต่อความสวยงามมาแต่กำเนิด แต่จะน้อยหรือมากกว่ากันเท่านั้น ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและการศึกษาอบรมเป็นพื้นฐาน ทุกคนไม่อาจปฏิเสธความสวยงามของธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ทะเล

มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติจึงมีจิตใจรักธรรมชาติ พยายามที่จะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติตลอดมา โดยการจัดหาพันธุ์ไม้หลายชนิดมาปลูกประดับบริเวณบ้านเรือน วัด ปราสาท พระราชวัง เพื่อให้เกิดความร่มรื่นมีสีสันสวยงาม หรือให้ทั้งผลเพื่อเป็นอาหารอีกด้วย และบางครั้งอาจจะจำลองแบบของธรรมชาติจากธารน้ำ น้ำตก ก้อนกรวด ก้อนหิน และทรายมาประกอบกันเพื่อสร้างบรรยากาศแวดล้อมที่พักผ่อนหย่อนใจให้งดงาม ร่มรื่น อากาศบริสุทธิ์ อีกทั้งยังช่วยโน้มน้าวจิตใจของผู้อยู่อาศัยให้เกิดสุนทรีย์ภาพได้

มนุษย์เราได้รู้จักคุณประโยชน์ของธรรมชาติมานานแล้ว เช่นในยุคแห่งอาณาจักรบาบิโลนหรือศิลปินจีนที่เขียนภาพตามแนวพุทธศาสนานิกายเซนที่ยึดธรรมชาติเป็นหลักสำคัญ โดยแสดงความประทับใจในธรรมชาติออกมาเป็นภาพทิวทัศน์ ต้นไม้ สายธาร (จักรพันธ์, 2542)

มนุษย์กับการออกแบบ

เมื่อมนุษย์เริ่มมีความเจริญ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างที่พักอาศัยซึ่งแต่เดิมอาศัยตามถ้ำ มนุษย์ก็ต้องแสวงหาธรรมชาติมาเป็นองค์ประกอบในการสร้างที่พักอาศัย ซึ่งถือว่ามี ความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่เด็กด้าบรรพ์ มนุษย์ได้อาศัยพักผ่อนนอนหลับ ให้ความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและสัตว์ร้าย จากนั้นมนุษย์ยังแสวงหาความงามในการจัดตกแต่ง บริเวณที่อยู่อาศัยด้วยการปลูกต้นไม้เป็นรั้วบ้านและเป็นร่มเงา ตลอดจนใช้ผลเป็นอาหาร

ยุคต่อมามนุษย์มีความเจริญมากขึ้น ได้มีการพัฒนาออกแบบ วางแผนการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยให้สวยงามแข็งแรงมั่นคง นำเอาต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ใบ มาปลูกไว้ใกล้บ้านในลักษณะเป็นกลุ่มเป็นแถวรวมทั้งไม้ผลที่ให้ร่มเงา เพื่อทำให้บริเวณบ้านร่มรื่นและสวยงาม

ในปัจจุบันนี้การสร้างที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานทั้งของส่วนราชการและของเอกชนจะตกแต่งบริเวณด้วยสวนไม้ประดับ สวนหย่อม ตลอดจนสวนสาธารณะ การจัดสวนไม้ประดับถือว่ามี ความสำคัญมากในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นบ้านจัดสรร บ้านทั่วไป อาคารพาณิชย์ จะจัดสวนไม้ประดับ สวนหย่อม และสวนลอย เพื่อให้ผู้พบเห็นหรือผู้อยู่อาศัยมีความสดชื่นด้วยบรรยากาศของ ความสวยงามด้วยดอกไม้ ต้นไม้ ซึ่งได้ประโยชน์ทั้งร่างกายและจิตใจ (จักรพันธ์, 2542)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ประวัติของสวนญี่ปุ่น

ช่วงศตวรรษที่ 7 สวนของชาวญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลแบบอย่างศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมมาจากจีนโดยตรง และทั้งผ่านทางเกาหลี บางส่วนก็ได้รับอิทธิพลมาจากเกาหลีโดยตรงพร้อมๆกับการเข้ามาของศาสนาพุทธแบบมหายานลัทธิทั้งสองนี้เน้นทางปฏิบัติ โดยให้ ผู้ปฏิบัติธรรมหาที่ วิเวก เข้าสู่ความเงียบของธรรมชาติ ทำสมาธิเพื่อให้เกิดสติปัญญา การจัดสวนในญี่ปุ่นจึงมีจุดเริ่มต้นจากวัดเช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของสวนจีน จากนั้นจึงแผ่ขยายเข้าไปในวัง และบ้านคนดีในเวลาต่อมา (www.thailandscapes.com, 2007)

ช่วงศตวรรษที่ 8 -12 พระในศาสนาซันโตอันเป็นศาสนาที่คนญี่ปุ่นนับถือกันอีกศาสนาหนึ่ง ศาสนานี้สอนให้บูชาจักรพรรดิองค์ก่อนๆ เคารพบรรพบุรุษของตระกูล เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้หญิงเคารพผู้ชาย ซึ่งกลายเป็นระเบียบประเพณีของสังคมที่นำมาปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ลูกต้องอยู่ในโอวาทของบิดามารดา ภรรยาต้องอยู่ในอำนาจของสามี การที่ญี่ปุ่นโค้งคำนับให้กันอย่างอ่อนน้อมหลายๆ ครั้งก็แสดงให้เห็นถึงความสุภาพและอ่อนโยนซึ่งเป็นผลมาจากศาสนาซันโต พระในศาสนานี้คิดที่จะจัดสวนตามแบบของจีนโดยมีหลักการว่า

1) จะต้องจัดสวนไว้ทางทิศใต้ของตัวบ้าน และสวนจะประกอบไปด้วยภูเขาหรือเนินดินสลับกับพื้นที่ราบ อาจมีน้ำตก ลำธาร สระน้ำ เกาะ

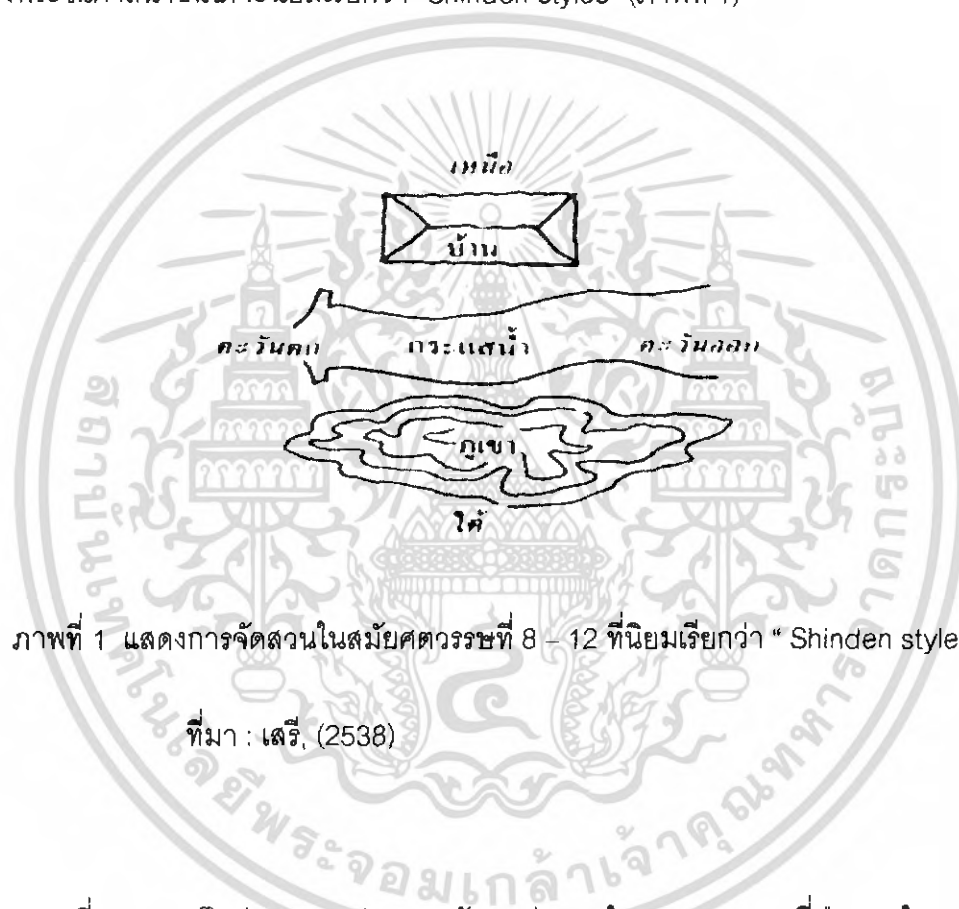
2) การไหลของกระแสในลำธารจะต้องไหลจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าทิศตะวันออกเป็นทิศของความบริสุทธิ์ที่จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่เจ้าของบ้าน ส่วนทางทิศตะวันตกเป็นทิศที่ความชั่วร้ายทั้งหลายจะเดินออกไป

3) ภายในสระมีเกาะอยู่เกาะหนึ่งทางทิศใต้จะต้องมีภูเขาหรือเนินดินตั้งอยู่ด้วย สิ่งที่ขาดไม่ได้คือน้ำตกและจะต้องทำน้ำตกออกจากก้อนหินก้อนใหญ่ก้อนหนึ่ง

4) การจัดต้นไม้และสวนประกอบอื่นๆ จะเลียนแบบจากธรรมชาติให้เหมือนหรือใกล้เคียงมากที่สุด (เสวี, 2538)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นวัดในญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นวัดในลัทธิชินโต มีสถาปัตยกรรมคล้ายกับที่ปรากฏในประเทศจีน คือ หลังคาเป็นทรงโค้งมักจะมุงด้วยหญ้า ไม่มุงกระเบื้อง และจะมีลานกรวดเพื่อแสดงถึงความ เป็นพื้นที่สงบ ศักดิ์สิทธิ์ ลานกรวดตามวัดต่างๆ จะถูกสร้างขึ้นอย่างประณีตและไม่ปลูกต้นไม้ที่มีใบร่วงไว้ในบริเวณใกล้เคียง ในตอนปลายสมัยนี้นิยมสร้างสระน้ำผืนใหญ่ไว้ในสวน มีศาลาสวดมนต์ตั้งอยู่รอบๆ สวนในบ้านขุนนางชั้นผู้ใหญ่หรือคหบดี บริเวณศาลาจะมีการตกแต่งประดับประดาด้วยอัญมณีมีค่า มีการติดโคมไฟ ตลอดจนการทำรั้วรอบ (www.thailandscap.com) สวนตามแนวคิดของพระในศาสนาชินโตจะนิยมเรียกว่า “Shinden styles” (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แสดงการจัดสวนในสมัยศตวรรษที่ 8 – 12 ที่นิยมเรียกว่า “ Shinden styles”

ที่มา : เสรี, (2538)

ศตวรรษที่ 12 -14 เป็นช่วงเวลาแห่งความสับสนวุ่นวายในยุคกลางของญี่ปุ่นพระในศาสนา นิกายเซนมีบทบาทเป็นอย่างมากในการสร้างสวนแบบนามธรรมเพื่อนำทางไปสู่การหลุดพ้น การเข้ามาของลัทธิเซนในญี่ปุ่นมีบทบาทเข้ามาเปลี่ยนแปลงจากสวนเดิม ทำให้เกิดสวนอีกประเภทที่เรียกว่า Dry Garden (kare sansui) มีลักษณะเป็นสวนแบบ Minimalism ซึ่งได้รับการออกแบบเพื่อให้เอื้อ ต่อการทำสมาธิ สวนเซน จึงเป็นสวนที่มีองค์ประกอบน้อยมากแสดงให้เห็นแก่นแท้ของธรรมชาติ สวนมีลักษณะเป็นลานกรวดที่มีต้นไม้ที่น้อยที่สุด เพื่อให้เห็นผิวสัมผัสของหินว่าอาจปกคลุมด้วย ตะไคร่ หรือมอส แนวคิดในการออกแบบเป็นการหยิบส่วนประกอบต่างๆ ออกไป ตัดสิ่งฟุ่มเฟือยออก ให้ถึงแก่น แนวคิดนี้หากเปรียบเทียบกับสวนแบบจีน สวนจีนจะมีลักษณะเป็นตัวหนังสือที่อยู่ใน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ประวัติของสวนญี่ปุ่น

ช่วงศตวรรษที่ 7 สวนของชาวญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลแบบอย่างศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมมาจากจีนโดยตรง และทั้งผ่านทางเกาหลี บางส่วนก็ได้รับอิทธิพลมาจากเกาหลีโดยตรงพร้อมๆกับการเข้ามาของศาสนาพุทธแบบมหายานลัทธิทั้งสองนี้เน้นทางปฏิบัติ โดยให้ ผู้ปฏิบัติธรรมหาที่ วิเวก เข้าสู่ความเงียบของธรรมชาติ ทำสมาธิเพื่อให้เกิดสติปัญญา การจัดสวนในญี่ปุ่นจึงมีจุดเริ่มต้นจากวัดเช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของสวนจีน จากนั้นจึงแผ่ขยายเข้าไปในวัง และบ้านคนดีในเวลาต่อมา (www.thailandscap.com, 2007)

ช่วงศตวรรษที่ 8 -12 พระในศาสนาชินโตอันเป็นศาสนาที่คนญี่ปุ่นนับถือกันอีกศาสนาหนึ่ง ศาสนานี้สอนให้บูชาจักรพรรดิองค์ก่อนๆ เคารพบรรพบุรุษของตระกูล เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้หญิงเคารพผู้ชาย ซึ่งกลายเป็นระเบียบประเพณีของสังคมที่นำมาปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ลูกต้องอยู่ในโอวาทของบิดามารดา ภรรยาต้องอยู่ในอำนาจของสามี การที่ญี่ปุ่นโค้งคำนับให้กันอย่างอ่อนน้อมหลายๆ ครั้งก็แสดงให้เห็นถึงความสุภาพและอ่อนโยนซึ่งเป็นผลมาจากศาสนาชินโต พระในศาสนา นี้คิดที่จะจัดสวนตามแบบของจีนโดยมีหลักการว่า

1) จะต้องจัดสวนไว้ทางทิศใต้ของตัวบ้าน และสวนจะประกอบไปด้วยภูเขาหรือเนินดินสลับกับพื้นที่ราบ อาจมีน้ำตก ลำธาร สระน้ำ เกาะ

2) การไหลของกระแสในลำธารจะต้องไหลจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าทิศตะวันออกเป็นทิศของความบริสุทธิ์ที่จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่เจ้าของบ้าน ส่วนทางทิศตะวันตกเป็นทิศที่ความชั่วร้ายทั้งหลายจะเดินออกไป

3) ภายในสระมีเกาะอยู่เกาะหนึ่งทางทิศใต้จะต้องมีภูเขาหรือเนินดินตั้งอยู่ด้วย สิ่งที่ขาดไม่ได้คือน้ำตกและจะต้องทำน้ำตกออกจากก้อนหินก้อนใหญ่ก้อนหนึ่ง

4) การจัดต้นไม้และสวนประกอบอื่นๆ จะเลียนแบบจากธรรมชาติให้เหมือนหรือใกล้เคียงมากที่สุด (เสวี, 2538)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นวัดในญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นวัดในลัทธิชินโต มีสถาปัตยกรรมคล้ายกับที่ปรากฏในประเทศจีน คือ หลังคาเป็นทรงโค้งมักจะมุงด้วยหญ้า ไม่มุงกระเบื้อง และจะมีลานกรวดเพื่อแสดงถึงความ เป็นพื้นที่สงบ ศักดิ์สิทธิ์ ลานกรวดตามวัดต่างๆ จะถูกสร้างขึ้นอย่างประณีตและไม่ปลูกต้นไม้ที่มีใบร่วงไว้ในบริเวณใกล้เคียง ในตอนปลายสมัยนี้นิยมสร้างสระน้ำผืนใหญ่ไว้ในสวน มีศาลาสวดมนต์ตั้งอยู่รอบๆ สวนในบ้านขุนนางชั้นผู้ใหญ่หรือคหบดี บริเวณศาลาจะมีการตกแต่งประดับประดาด้วยอัญมณีมีค่า มีการติดโคมไฟ ตลอดจนการทำรั้วรอบ (www.thailandscap.com) สวนตามแนวคิดของพระในศาสนาชินโตจะนิยมเรียกว่า “Shinden styles” (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แสดงการจัดสวนในสมัยศตวรรษที่ 8 – 12 ที่นิยมเรียกว่า “ Shinden styles”

ที่มา : เสรี, (2538)

ศตวรรษที่ 12 -14 เป็นช่วงเวลาแห่งความสับสนวุ่นวายในยุคกลางของญี่ปุ่นพระในศาสนา นิกายเซนมีบทบาทเป็นอย่างมากในการสร้างสวนแบบนามธรรมเพื่อนำทางไปสู่การหลุดพ้น การเข้ามาของลัทธิเซนในญี่ปุ่นมีบทบาทเข้ามาเปลี่ยนแปลงจากสวนเดิม ทำให้เกิดสวนอีกประเภทที่เรียกว่า Dry Garden (kare sansui) มีลักษณะเป็นสวนแบบ Minimalism ซึ่งได้รับการออกแบบเพื่อให้เอื้อ ต่อการทำสมาธิ สวนเซน จึงเป็นสวนที่มีองค์ประกอบน้อยมากแสดงให้เห็นแก่นแท้ของธรรมชาติ สวนมีลักษณะเป็นลานกรวดที่มีต้นไม้ที่น้อยที่สุด เพื่อให้เห็นผิวสัมผัสของหินว่าอาจปกคลุมด้วย ตะไคร้ หรือมอส แนวคิดในการออกแบบเป็นการหยิบส่วนประกอบต่างๆ ออกไป ตัดสิ่งฟุ่มเฟือยออก ให้ถึงแก่น แนวคิดนี้หากเปรียบเทียบกับสวนแบบจีน สวนจีนจะมีลักษณะเป็นตัวหนังสือที่อยู่ใน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ธรรมชาติ เช่น แพนภูเขา แพนน้ำตก แต่ สวนญี่ปุ่น เป็นสวนที่มีลักษณะแบบชี้แนะให้คิดว่านั้นคือภูเขา ผู้พบเห็นต้องใช้ความคิด และ จินตนาการประกอบในการรับรู้ (www.thailandscap.com, 2007)

คติแบบเซนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อการจัดสวนหินและสวนทรายซึ่งเป็นการเสนอแนวคิดทางนามธรรมในการจัดสวนแบบญี่ปุ่นที่แสดงออกถึงความรักและเคารพใน ผืนดิน ก้อนหิน และพืชพันธุ์ ซึ่งแม้จะเป็นบริเวณเล็กๆ แต่ก็สามารถนำจินตนาการของผู้ใช้ให้สัมผัสได้ถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ สวน Zen อันเลื่องชื่อ ในญี่ปุ่นได้แก่สวน Ryoan-ji (เรียว อัน จิ) ในเมืองเกียวโต (ภาพที่ 2) ซึ่งเป็นสวนหิน ที่มี เนื้อเรื่องมาจาก กองเรือ และ ทะเล กลุ่มหิน คือ กองเรือ ส่วนรอยคราดหินเป็นวงกลม แทนกระแสน้ำที่วนรอบเรือ โดยแสดงแนวคิดดังกล่าวออกมาทาง Plan จึงจัดได้ว่าเป็นสวน Abstract styles แห่งแรกของโลก ผู้ที่เห็นรอยคราดนี้จะนึกถึงน้ำ โดยที่สวนไม่มีการใช้น้ำตกแต่เลย สวนเซน บางแห่งมีการประยุกต์ ให้มีต้นไม้ที่ ควบคุมสัดส่วน ได้ ให้ขึ้นเกาะกับหินเพื่อเพิ่มชีวิตให้กับสวน ถึงแม้ว่า สวนเซน จะดูเป็น Static Garden ดังนั้นเมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้ง สวนยังมีการสื่อถึงฤดูกาลที่แสดงออกยามมี ใบไม้แห้งร่วงหล่นลงไป หรือ การเปลี่ยนแปลงของมอด หรือ ตะไคร่ ที่จับบนก้อนหิน (www.thailandscap.com, 2007)

ภาพที่ 2 สวน Ryoan-ji (เรียว อัน จิ) ในเมืองเกียวโต

ที่มา: Loraine Kuck, (1968)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่วงศตวรรษที่ 16 -17 จึงเกิดสวนที่เรียกว่า Stroll garden (Stroll คือ การเดินเล่น เดินทอดอารมณ์) สวนญี่ปุ่นในสมัยก่อนหน้านี้ เป็นลักษณะที่ผู้ใช้ไม่ออกไปเดินในสวน แต่ในช่วงศตวรรษนี้เกิดความนิยมจัดสวนที่มีการใช้งานบริเวณนั้นจริงๆ ไม่เพียงผ่านการรับรู้ด้วยตาเท่านั้น สวนที่ได้รับการออกแบบในช่วงสมัยนี้มีความอลังการ และ ใช้จินตนาการในการสร้างอย่างมาก สวนที่มีชื่อเสียงในยุคนี้ได้แก่ สวนของปราสาท Katsura มีพื้นที่สวนที่เป็นน้ำตรงกลาง และมีการสร้างตึกต่างๆ บนมุขของเนินน้ำ ลักษณะเด่นที่ปรากฏคือ มีการใช้ องค์ประกอบในการนำสายตา สร้างความลึกของภาพ หรือ นำมาเป็นกรอบของภาพของสวนที่ต้องการให้ปรากฏการใช้ หินที่ทำให้ดูเรียบง่าย มีผังการจัดวางแบบกลุ่มสี่เหลี่ยมแนวนอน เช่น การซ่อนหินในแนวต้นไม้ สวนญี่ปุ่น ได้รับอิทธิพลมาจากการจัดสวนถาด (tray garden) ด้วยเช่นกัน สวนญี่ปุ่นมักจะมี terrace ที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างพื้นที่ภายในอาคารกับพื้นที่ภายนอก องค์ประกอบที่มักจะมีในสวนญี่ปุ่น คือ ตะเกียงหิน (stone lantern) ซึ่งวัตถุประสงค์เดิมใช้เพื่อให้แสงสว่างในสวนยามค่ำคืน ต่อมาได้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของงานประติมากรรมในสวนแบบญี่ปุ่น (www.thailandscapes.com, 2007)

การคำนึงถึงความสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่าง ที่ว่าง เวลา และ มิติในการมอง นับเป็นเสน่ห์ประการหนึ่งของสวนแบบญี่ปุ่น คือมีลักษณะที่ค่อยๆ เผยแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของที่ว่างที่แตกต่างกันไปในแต่ละมุมมอง สวนญี่ปุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับแทบทุกสัมผัสของมนุษย์ โดยสื่อผ่าน สี รูปทรง เส้นสาย ผิวสัมผัสของหิน ทราาย ก้อนกรวด หินปูทางเดิน (stepping stone) ตลอดจนกลิ่นละมุนของดอกไม้และต้นสน

ส่วนประกอบของสวนญี่ปุ่น

สวนของญี่ปุ่นมีส่วนประกอบที่สำคัญ 11 ส่วนสำคัญได้แก่

1. น้ำ

น้ำเป็นสิ่งที่ขลุอมใจให้เยือกเย็นและมีความสุข น้ำมีอำนาจที่จะไหลพังทลายสิ่งที่กีดขวางได้ น้ำทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนธรรมชาติและมีชีวิตชีวา จึงนิยมใช้น้ำเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การใช้น้ำในสวนญี่ปุ่นก็เพื่อสมมุติว่าเป็น ลำธาร หนอง บึง สระ น้ำทะเล มหาสมุทรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การจัดน้ำไว้ในบริเวณสวนอย่างน้อยที่สุดก็มีน้ำในอ่างน้ำ ที่วางไว้ในสวนในที่ราบแบบเขี้ยวขุ่ม สวนสวนในที่ราบแบบพื้นแห้ง ถึงแม้ภายในบริเวณสวนจะไม่มีน้ำจริงๆแต่ก็ใช้กรวดหรือทรายโรยบนพื้นที่ราบเรียบแล้วใช้ไม้ปลายแหลมขีดเส้นคดโค้งรอบๆกลุ่มก้อนหิน ขีดกันบ้างห่างกันบ้างเหมือนระลอกน้ำหรือเกลียวคลื่น (เสรี, 2538)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้น้ำเป็นส่วนประกอบในสวนญี่ปุ่น (เสรี, 2538)

1) น้ำตก เป็นจุดเด่นที่สำคัญของสวน ภูเขา น้ำตก เป็นธรรมชาติส่วนหนึ่งในการจัดสวนญี่ปุ่น การปลูกต้นไม้บริเวณน้ำตกไม่ควรปลูกให้หนาที่บมากเกินไป ควรให้มีแสงสว่างส่องลอดลงไปได้บ้างเพื่อให้เห็นความงามของก้อนหินและเห็นแสงเมื่อสะท้อนกับน้ำตกในบางจุด (ภาพที่ 3)

2) ลำธาร เป็นทางน้ำตื้นๆ ไหลผ่านหุบเขาที่คดเคี้ยวไปมาลงสู่พื้นที่ที่มีระดับต่ำกว่าเหมือนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ริมตลิ่งและในลำธารมีก้อนหินขนาดใหญ่และเล็กฝังไว้เป็นระยะๆ อย่างกลมกลืน เมื่อน้ำไหลผ่านก็จะปะทะกับก้อนหินทำให้เกิดละอองน้ำกระเซ็นเป็นฝอยและอาจมีเสียงสร้างบรรยากาศให้มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

3) สระน้ำ ลักษณะรูปร่างเป็นแบบธรรมชาติ จะไม่ปรากฏรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมหรือวงกลม แสดงให้เห็นว่าเกิดจากการกระทำของมนุษย์เลย ขอบสระหรือริมตลิ่งจะฝังก้อนหินใหญ่และเล็กไว้เป็นระยะๆ เพื่อป้องกันตลิ่งพังและเป็นการประดับด้วย การฝังก้อนหินริมตลิ่งนับว่าเป็นศิลปะอีกอย่างหนึ่ง สระน้ำไม่ควรลึกนัก ถ้าขุดลึกเกินไปนอกจากจะทำให้ตลิ่งอาจพังได้แล้ว ยังทำให้ไม่สามารถมองเห็นก้อนหิน ก้อนกรวดที่กั้นสระ น้ำในสระควรใสสะอาด ไม่มีกลิ่นและไม่กระด้าง การไหลของน้ำลงสู่สระน้ำอาจไหลมาตามลำธารซึ่งมีแหล่งกำเนิดมาจากน้ำตกเหมือนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่ไหลมาจากท่อน้ำหรือก๊อกน้ำ การวางท่อส่งน้ำและท่อน้ำล้นควรซ่อนปลายท่อน้ำไว้ได้ซ่อนหิน

ถ้าจะเลี้ยงปลาในสระน้ำ ควรเลือกปลาชนิดที่กินพืชเป็นอาหาร เพื่อจะได้ช่วยกินตะไคร่น้ำ เช่น ปลาไน หรือปลาแฟนซีคาร์พ ซึ่งเป็นปลาที่เชื่องและมีสีสันสดใสหลายสีสะดุดตา ข้อควรระวังในการเลี้ยงปลาก็คือ อย่าให้อาหารมากเกินไป เพราะอาจทำให้น้ำเน่าได้ แต่ถ้าไม่เลี้ยงปลาก็ควรปลูกพืชน้ำ เช่น บัว สันตะวาใบพายหรือใบข้าว ซึ่งสามารถขึ้นอยู่ใต้น้ำ (ต้นและใบคล้ายต้นผักกาดสีน้ำตาล) เพื่อเพิ่มออกซิเจนให้แก่ น้ำ ช่วยแก้ปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสียได้เป็นอย่างดี (ภาพที่ 4)

4) น้ำพุ น้ำพุในสวนญี่ปุ่นเป็นน้ำพุที่ไหลรินๆ เหมือนบ่อน้ำร้อน พุ่งขึ้นเหนือผิวดินเหมือนท่อน้ำรั่ว บางแห่งไหลออกมาจากซอกหิน โดยซ่อนปลายท่อน้ำไว้ใต้ก้อนหิน ไม่นิยมน้ำพุที่พุ่งขึ้นสูงๆ อย่างสวนแบบประติมากรรม โดยทั่วไปมักจัดน้ำพุไว้ที่บริเวณใกล้เชิงเขาหรือใกล้ทางเดิน

5) บ่อน้ำ ในการจัดสวนญี่ปุ่นอาจจัดให้มีบ่อน้ำอยู่ในบริเวณสวนด้วย รูปร่างของบ่อน้ำจะเป็นรูปเหลี่ยมรูปกลมก็ได้ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบตามธรรมชาติเหมือนสระน้ำ บ่อน้ำนี้บางแห่งมีไว้เพื่อใช้น้ำ โดยมีมือหมุนเพื่อกว้านดึงน้ำขึ้นมาจากบ่อ แต่ในปัจจุบันมีไว้เพื่อประดับสวนมากกว่าการใช้ประโยชน์ (ภาพที่5)

ภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างของน้ำตกที่ใช้จัดในสวนญี่ปุ่น

ที่มา: www.onfocus.com, (2002)

ภาพที่4 แสดงตัวอย่างของสระน้ำที่มีการเลี้ยงปลาแฟนซีคาร์พในสวนญี่ปุ่น

ที่มา: เสรี, (2538)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างของบ่อน้ำในสวนญี่ปุ่น

ที่มา : www.jsnw.org.uk, (2007)

2. เกาะ

ถ้าสระน้ำมีขนาดกว้างใหญ่ มักจัดให้มีเกาะไว้กลางสระน้ำ บนเกาะประดับด้วยก้อนหินใหญ่และเล็ก เมื่อมองไกลๆ อาจเห็นว่ามีรูปร่างคล้ายเต่า ซึ่งมักเรียกว่า "Tortoise Island" (ภาพที่6) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสิริมงคลแก่บ้าน เพราะคนญี่ปุ่นถือว่าเต่าเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืน บนเกาะมักจะปลูกต้นสนโดยถือกันว่าต้นสน คือสัญลักษณ์ของความมั่นคงถาวร เพราะต้นสนทนต่อความหนาวเย็นได้ (เสรี, 2538)

ภาพที่ 6 เกาะที่มีรูปร่างคล้ายเต่า ซึ่งมักเรียกว่า "Tortoise island"

ที่มา: www.arrakeen.ch, (1999)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สะพาน

ภายในบริเวณสวนที่มีลำธารหรือมีเกาะ มักจะจัดทำสะพานเอาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการเดินข้ามน้ำและใช้เป็นเครื่องประดับ วัสดุที่ใช้ทำสะพานประกอบด้วยหินหรือไม้ (ภาพที่ 7)

ที่มา : www.philip.greenspun.com, (2005)

ที่มา : www.jsnw.org.uk, (2007)

ภาพที่ 7 สะพานข้ามสระน้ำ หรือลำธารที่ใช้ในสวนญี่ปุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. หิน

หินสำหรับประดับภายในสวนจะคัดเลือกรูปทรงและสี ไม่นิยมหินที่มีรอยสกัด เพราะผิดไปจากธรรมชาติ ชนิดของหินได้แก่ หินทราย หินแกรนิต หินชนวน หินคลอไรด์ เป็นต้น นอกจากหินแล้วก็มีก้อนกรวดขนาดต่างๆ กันใส่ไว้บริเวณน้ำตก ลำธาร และสระน้ำ จะนิยมใช้ก้อนหินที่มีสีเข้ม เช่น สีเทา หรือสีดำ ทำให้รู้สึกว่ามีตึกๆ ทึมๆ เข้ากับสีเขียวของพุ่มไม้ เป็นอย่างดี ไม่ควรที่จะใช้ก้อนหินที่มีสีขาว เพราะจะขาวสว่างมากเกินไป ก้อนหินต้องไม่มีรอยตบแต่งอาจมีรูปร่างแหวกเว้าหรือเป็นรูบ้าง แต่ก็ควรเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่ใช่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

การวางก้อนหินในสวนไม่นิยมวางก้อนเดี่ยวโดดๆ ที่มีขนาดเล็กกว่าวางไว้ข้างๆ เป็นส่วนประกอบ ระยะห่างระหว่างก้อนขึ้นอยู่กับขนาดของหิน ถ้าหินก้อนใหญ่มากก็อาจวางห่างกัน ก้อนหินที่จัดวางไว้ในกลุ่มเดียวกันทุกก้อนควรมีลักษณะผิวด้านและสีเหมือนกัน แต่ละก้อนควรมีขนาดที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปในกลุ่มหนึ่งๆ จะมีจำนวนก้อนหินเป็นเลขคี่ เช่น 3, 5, 7 โดยจัดวางเป็นรูปสามเหลี่ยม (ภาพที่ 8) แต่บางครั้งก็อาจมีที่วางก้อนหินเพียง 1 ก้อนแล้วปลูกต้นไม้อีก 1 ต้นหรือ 1 กอก็จะทำให้มองดูแล้วเห็นเป็นรูปสามเหลี่ยมได้เหมือนกัน (เสรี, 2538)

ภาพที่ 8 แสดงการจัดวางก้อนหินในจำนวนก้อนที่แตกต่างกันให้เป็นรูปสามเหลี่ยม
ที่มา : เสรี, (2538)

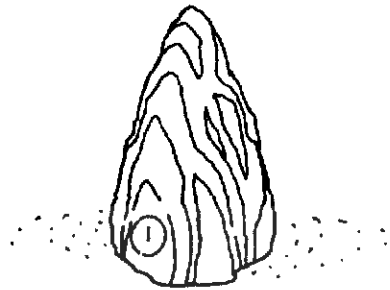
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การประดับก้อนหินภายในบริเวณสวนควรฝังบางส่วนของก้อนหินลงไปในดินโดยฝังส่วนที่เป็นรอยคอดตอนล่างให้จมลง ส่วนล่างของก้อนหินที่ระดับผิวดินจะต้องเป็นส่วนที่มีความกว้างหรือใหญ่กว่าส่วนบนที่อยู่เหนือดินขึ้นไป จะทำให้รู้สึกวาก้อนหินก้อนนั้นตั้งอยู่อย่างแข็งแรงมั่นคง มีลักษณะเหมือนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

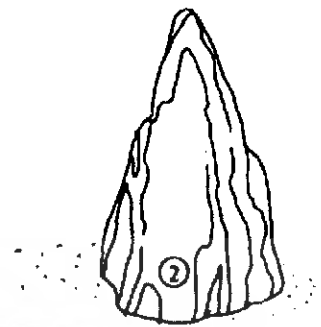
รูปทรงก้อนหินที่เป็นพื้นฐานในการตกแต่งสวน

- REISHO – SEKI (spiritual form) รูปทรงเตี้ย (low vertical) ลักษณะคล้ายดอกบัวตูม ขนาดความสูงเป็น 1 ½ ของความกว้างที่ฐาน ให้เป็นจุดสนใจหรือ จุดเด่นที่สำคัญในการจัดสวน เป็นสัญลักษณ์ของสติปัญญา แสดงถึงจิตใจที่สงบและมั่นคง
- TAIZO – SEKI (body rock) รูปทรงสูง (tall vertical) คล้ายคนยืนไข้วัดวางในบริเวณน้ำตก เป็นสัญลักษณ์แห่งความสง่างาม
- SHINTAI – SEKI (heart rock) ลักษณะแบน (flat) ส่วนกว้างเว้าเล็กน้อยคล้ายรูปหัวใจ ใช้วางหน้าก้อนหินก้อนอื่นเสมอ
- SHINKEI – SEKI (reclining rock) ลักษณะโค้ง (arching) ด้านบนเรียบฐานเล็กกว่า ด้านบน ใช้ประกอบเป็นหน้าผา
- KIKYAKU – SEKI (reclining rock) ลักษณะโค้งเอียง (reclining) ส่วนบนเว้าวางหงายขึ้น ใช้วางหน้าก้อนอื่นเสมอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

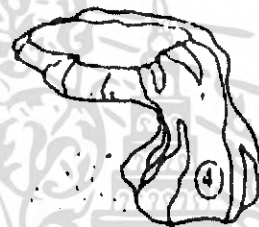
แบบ REISHO – SEKI (spiritual form)

แบบ TAIZO – SEKI (body rock)

แบบ SHINTAI – SEKI (heart rock)

แบบ SHINKEI – SEKI (reclining rock)

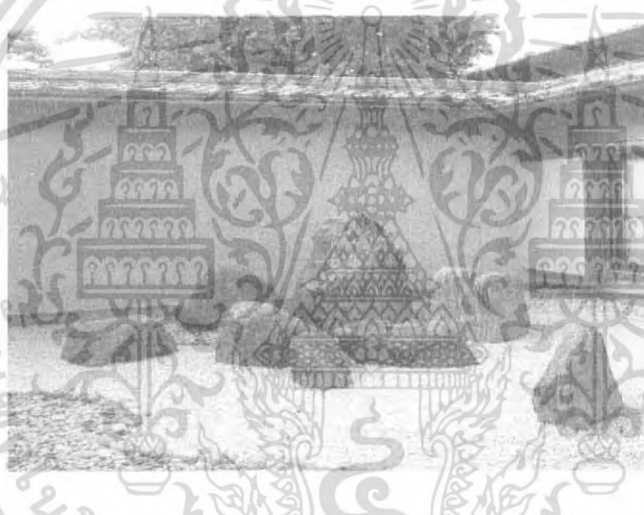

แบบ KIKYAKU – SEKI (reclining rock)

ภาพที่ 9 รูปทรงก้อนหินที่เป็นพื้นฐานในการตกแต่งสวน

ที่มา : เสรี, (2538)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 10 แสดงลักษณะตัวอย่างของสวนที่จัดด้วยก้อนหิน

ที่มา: Japanese garden Research Association, (1995)

5. ต้นไม้

สวนญี่ปุ่นจะใช้ธรรมชาติเป็นเกณฑ์ดังนั้น พันธุ์ไม้ที่ใช้ประกอบในสวนจึงเป็นพันธุ์ไม้ที่นำจากป่าเขาตามธรรมชาติ โดยเฉพาะต้นสนของญี่ปุ่นซึ่งมีลีลาและรูปทรงสวยงามมากและมีมากมายหลายชนิดด้วยกัน พันธุ์ไม้ประกอบอื่นๆ ก็ใช้พันธุ์ไม้ประเภทไม้ใบที่มีสีเขียวตลอดทั้งปี จัดทำเป็นพุ่มใหญ่บ้างเล็กบ้าง ตามความเหมาะสมของสถานที่และให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมของสวน เช่น น้ำตก ลำธาร สะพาน ตะเกียงหิน แผ่นทางเดิน ฯลฯ บางครั้งอาจต้องย่อส่วนของต้นไม้หรือตัดให้มีลีลาสวยงาม เพื่อให้เกิดความสมดุลในองค์ประกอบของศิลปะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สวนญี่ปุ่นไม่นิยมปลูกแปลงไม้ดอกไว้ในสวน ถ้าจะปลูกแปลงไม้ดอกก็มักจะจัดสัดส่วนไว้ต่างหากแยกออกไปจะไม่นำมาปะปนกับสวน แต่อาจจะมีการนำไม้ป่าบางชนิดที่นำมาปลูกเมื่อถึงฤดูออกดอกก็จะมีดอกที่สวยงาม แต่ก็มีเพียงระยะสั้นๆ เท่านั้น และก็มีน้อยต้นไม้มากนัก เช่น อาซาเลีย เป็นพันธุ์ไม้ที่มีใบค่อนข้างเล็กหนาและสีเขียวเข้มลักษณะเป็นมัน นำมาปลูกเป็นกอแล้วตัดแต่งให้เป็นพุ่มรูปทรงกลมหรือรูปไข่ เมื่อถึงฤดูออกดอกก็จะให้ดอกสีชมพูอ่อนบ้างเข้มบ้างและขณะออกดอกจะไม่ทิ้งใบหมด

ต้นไม้ชนิดที่มีใบเล็กได้แก่ สนสองใบ สนดำ สนแดง หลิว ไอร์ลิส ไม้ชนิดต่างๆ การใช้ต้นไม้ที่มีใบเล็กก็เพื่อต้องการให้แสงสว่างส่องลงมาได้ ช่วยให้ไม้พุ่มเตี้ยและพืชคลุมดินในส่วนล่างสามารถเจริญงอกงามตามธรรมชาติได้ตลอดทั้งปี (ภาพที่ 11)

ต้นไม้ชนิดที่มีใบใหญ่ ได้แก่ ไอ้ด พืช ซากุระ พลับ เมเปิ้ล การใช้ต้นไม้ที่มีใบใหญ่ก็เพื่อต้องการให้มีร่มเงามากๆ พืชที่อยู่สวนล่างจะได้รับแสงสว่างอย่างเต็มที่ในฤดูที่ต้นไม้ใหญ่เหล่านั้นผลัดใบ คือก่อนถึงฤดูหนาว (เสรี, 2538)

ภาพที่ 11 ต้นสนและต้นไอร์ลิสที่ใช้ในการจัดสวนในประเทศญี่ปุ่น

ที่มา: เสรี, (2538)

73538

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. รั้ว

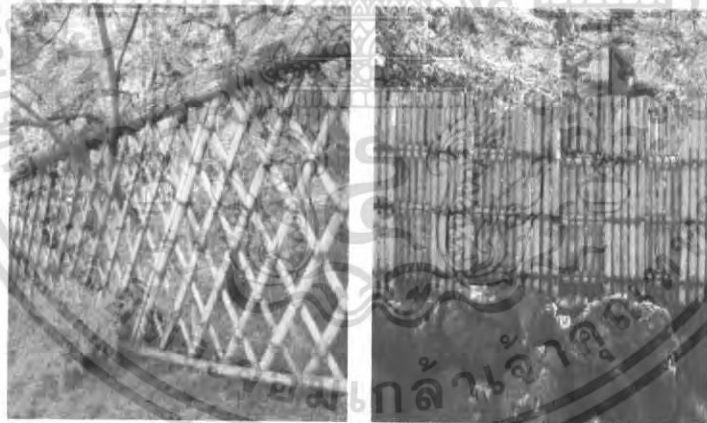
รั้วในการจัดสวนญี่ปุ่นมี 2 ชนิด

1) รั้วรอบบ้าน

มีลักษณะรูปร่างต่างๆ กัน บางบ้านใช้ไม้ไผ่ขัดและตลอดทั้งแนว บางบ้านใช้วัสดุต่างชนิดกัน คือ ส่วนล่างใช้หินภูเขาแก้วโดยใช้ปูนซีเมนต์ยารอยต่อระหว่างก้อน ส่วนบนใช้แผ่นไม้กระดานวางตั้งในแนวยื่น บางแห่งก่อด้วยหินภูเขา ทั้งหมดเป็นกำแพงหนาแข็งแรงประสงค์ของการทำรั้วรอบบ้านก็เพื่อป้องกันและแสดงขอบเขตความเป็นเจ้าของของที่ดินแปลงนั้น (เสรี, 2538)

2) รั้วประดับภายในสวน

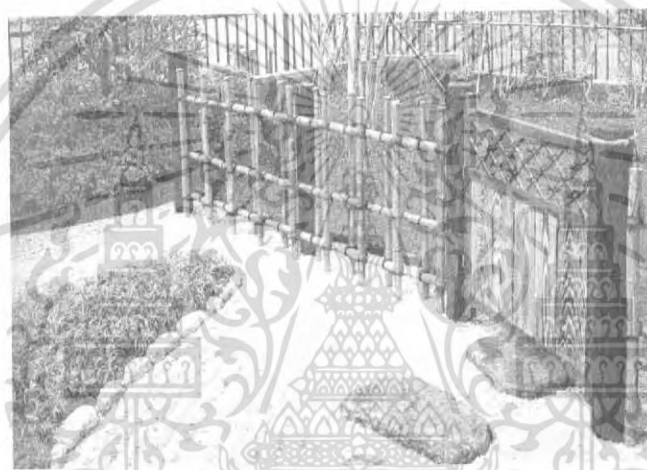
วัสดุที่ใช้ประกอบส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่หรือกิ่งไม้ ลักษณะโปร่งสามารถมองผ่านทะลุได้ ความงามขอรั้วชนิดนี้อยู่ที่ศิลปะและฝีมือในการสานขัดเป็นลวดลายต่างๆ ใช้เชือกสีแดงหรือสีดำผูกแทนการต่อกด้วยตะปู วัตถุประสงค์ของการจัดทำรั้วโปร่งในบริเวณสวนก็เพื่อแบ่งขอบเขตของสวนและประดับเป็นฉากหลัง เพื่อความสวยงาม (เสรี, 2538)

ภาพที่ 12 ตัวอย่างรูปแบบรั้วที่ใช้ในสวนญี่ปุ่น

ที่มา: Kiyoshi Seike, (1980)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 13 สวนญี่ปุ่นที่มีการทำรั้วแบบญี่ปุ่นเป็นเอกลักษณ์

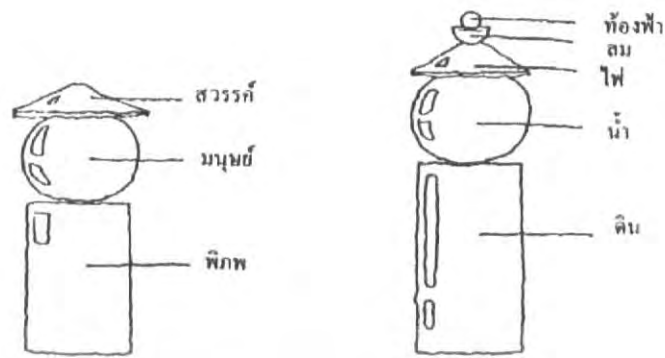
ที่มา: Japanese garden Research Association, (1995)

7. ตะเกียงหิน

คนญี่ปุ่นที่นับถือศาสนาชินโตมีความเคารพบรรพบุรุษและธรรมชาติ มักจะจุดตะเกียงเพื่อบูชาและส่งวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีจินตนาการการให้ความหมายส่วนต่างๆ ของตะเกียงว่าเป็นสวรรค์ มนุษย์ และพิภพ

รูปสามเหลี่ยมที่อยู่ด้านบนเปรียบเสมือนที่ยกขึ้นพนมและสวดมนต์เพื่อขึ้นไปทางสวรรค์ ส่วนรูปทรงกลมหมายถึงมนุษย์ที่อยู่ตรงกลางระหว่างสวรรค์และพิภพต่อมาได้เปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์ที่ประกอบด้วยธาตุทั้ง 5 ได้แก่ ดิน น้ำ ไฟ ลม และท้องฟ้า คนญี่ปุ่นรุ่นหลังๆ ได้นำหลักทางปรัชญานี้มาประดิษฐ์เป็นตะเกียงหินในรูปแบบต่างๆ (ภาพที่ 14)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 14 แสดงส่วนต่างๆ ของตะเกียงหินที่ใช้แทนความหมายตามคณภูมิปุณที่นับถือศาสนาซิงโต

ที่มา : เสรี, (2538)

ตะเกียงหินเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง สร้างขึ้นเพื่อประดับขอบเขตของวัดและเพื่อบูชาดวงวิญญาณ นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์ในการให้แสงสว่างแก่สวนอีกด้วย ขนาดของตะเกียงหินมีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ มีลวดลายและรูปทรงต่างๆ กันเพื่อให้เลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม (ภาพที่ 15) ตะเกียงหินจะมีปรากฏให้เห็นในสวนภูมิปุณแทบทุกแบบจนกลายเป็นเครื่องประดับและตกแต่งสวนที่ขาดไม่ได้ แสงสว่างภายในตะเกียงไม่นิยมแสงที่สว่างจ้านัก ส่วนมากจะใช้แสงจากเทียนหรือตะเกียงน้ำมัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 15 ตัวอย่างรูปแบบตะเกียงหินที่ใช้ในการจัดสวนญี่ปุ่น

ที่มา: www.jsnw.org.uk, (2007)

การวางตะเกียงหินและวัตถุประสงค์ (เสรี, 2538)

- 1) วางไว้ใกล้ทางเดิน อ่างน้ำ บันได นำไปสู่เนินดิน ภายในสวนเพื่อประดับและให้แสงสว่าง
- 2) วางไว้ใต้ต้นไม้ที่มีกิ่งก้านโปร่งเพื่อให้มีแสงสลัวเกิดความรู้สึกเหมือนฝัน
- 3) วางไว้ใกล้น้ำตก ทำให้มีความสวยงามในตอนกลางวันและเป็นทิวทัศน์ที่ประทับใจในตอนกลางคืน
- 4) วางประดับริมทางเดินในวัดเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

8. อ่างน้ำ

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดสวนชา (สวนชาเป็นสวนประเภทหนึ่งของสวนญี่ปุ่น) เพื่อให้ผู้เข้าชมที่จะร่วมพิธีดื่มชา ได้ล้างหน้าล้างมือ ล้างเท้า ก่อนเข้าไปเสาศาลาดื่มชา บนอ่างหิน อาจมีกระบวนไม้ไผ่วางพาดไว้ แต่ที่นำมาประกอบสวนในบ้านเราก็เพียงเพื่อเป็นส่วนประกอบเสริมความงามในรูปแบบและเนื้อหาของสวนเท่านั้น

วัสดุที่ใช้ทำอ่างหินเช่นเดียวกับตะเกียงหิน คือมีทั้งที่สกัดจากหินธรรมชาติ จากซีเมนต์แล้ว ทุกรวดหรือทรายล้าง และทำจากไฟเบอร์กลาส ซึ่งการจัดวางอ่างหินให้สวยงามนั้นมีหลักอยู่พอสมควร แต่หลักใหญ่ที่คำนึงคือ จะต้องมียหินประกอบอย่างน้อยที่สุด 3 ก้อน คือ ก้อนด้านขวา ด้านซ้าย และด้านหน้า ก้อนด้านขวาและซ้ายใช้หินทรงเตี้ย จะไม่ให้สูงเด่นเกินความสูงของอ่างหิน ก้อนด้านหน้าจะต้องเป็นหินแบบเสมอ เพราะเป็นก้อนที่ใช้ยื่นตักน้ำรอบๆ อ่างหินทิ้งกรวดให้น้ำไหลซึมลงไป ซึ่งด้านล่างทำเป็นอ่างหรือสระเล็กๆ แล้งใช้ปัดคูตหมุนเวียนขึ้นมาใช้อีก (ขวัญชัย, 2540)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในสวนญี่ปุ่นบางแห่งก็ไม่ใช้อ่างหิน แต่ใช้ภาชนะอื่นๆ เช่น อ่างบัว จาน หรือปล่อยให้ น้ำไหลรินลงบนก้อนหินหน้าตัด

อ่างน้ำที่ประดับอยู่ในสวนญี่ปุ่นและใช้ประโยชน์จากน้ำในอ่างจริงๆ มักจะตั้งอยู่ที่มุมใดมุมหนึ่งของเรือน้ำชา เพื่อให้แขกผู้ทรงเกียรติได้ล้างมือ ล้างหน้าหรือบ้วนปากก่อนเข้าพิธีชงชา หรือตั้งไว้ใกล้ๆ ตัวบ้านเพื่อใช้น้ำล้างมือหรือล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน (ภาพที่ 16) แต่ในปัจจุบันอ่างน้ำได้กลายเป็นเครื่องประดับโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ คงมีไว้เพื่อรักษารูปแบบและวัฒนธรรมเท่านั้น (เสรี, 2538)

ภาพที่ 16 ตัวอย่างรูปแบบของอ่างน้ำที่ใช้ในการจัดสวนญี่ปุ่น

ที่มา: Japanese garden Research Association, (1995)

9. ทางเดิน

ทางเดินในสวนญี่ปุ่น นอกจากถนนดินหรือถนนที่โรยด้วยกรวดแล้ว ญี่ปุ่นยังจัดทางเดินโดยวางแผ่นหินในแบบต่างๆ อีกด้วย เช่น

1) Stepping Stones (ภาพที่ 17)

การวางแผ่นทางเดินในแบบนี้ จะวางให้ห่างกันพอดีกับระยะก้าว การวางจะวางคดโค้งไปมา เหมือนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์

- เพื่อนำไปชมความงามของสวนหย่อมหรือสวนประดับหิน ณ จุดต่างๆ ภายในบริเวณสวน
- บังคับให้ก้าวเดินในเส้นทางนั้นและป้องกันมิให้ลงเหยียบสนามหญ้าหรือมอส
- เป็นทางเชื่อมต่อระหว่างสวนต่างๆ นำไปสู่อ่างน้ำและเป็นชั้นบันไดไปสู่เนินดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) Stone Pavements (ภาพที่ 18)

การวางทางเดินในแบบนี้ ใช้แผ่นหินรูปร่างต่างๆปูสลับเป็นลวดลายอย่างสวยงาม บางแบบมีขอบซีเมนต์เพื่อกันไม่ให้ก้อนกรวดกระจายออกไปด้านนอกหรือแนวที่กำหนด ทางเดินในลักษณะนี้ มักใช้ในสวนที่มีขนาดใหญ่มีพื้นที่กว้างขวาง โดยปูลาดไปยังส่วนต่างๆของสวนหรือปูลาดรอบตัวบ้านหรือเรือน้ำชาบริเวณใต้ชายคา เพื่อป้องกันน้ำฝนที่ไหลลงมาไม่ให้กัดเซาะสนามหรือพื้นดินรอบๆบ้านและใช้เป็นทางเดินรอบบ้านอีกด้วย (เสรี, 2538)

ภาพที่ 17 ลักษณะของทางเดินแบบ Stepping Stones

ภาพที่ 18 ลักษณะของทางเดินแบบ Stone Pavements

ที่มา: Kiyoshi Seike, (1980)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. ประตูล้วน

จุดมุ่งหมายของประตูย่อมใช้เป็นทางเข้าออกจึงต้องสร้างให้มีขนาดกว้างและช่วงที่สูงที่สะดวกกับการใช้ วัสดุที่ใช้ควรกลมกลืนกับสวน เช่น วัสดุจากธรรมชาติ ได้แก่ ไม้เนื้อแข็งทำเสา ส่วนฝาประตูอาจใช้ไม้ไผ่ขัดตะ หรือไม้กระดานที่มีลายไม้สวยงาม ถ้ามีหลังคาที่ใช้จากหรือแฝกมุง

ประตูในสวนญี่ปุ่นนั้นนอกจากเป็นตัวกำหนดทิศทางเข้า - ออกแล้ว ยังนับเป็นองค์ประกอบประดับสวนเพื่อความสวยงามสมบูรณ์ด้วย ถือได้ว่าประตูก็เป็นส่วนหนึ่งของสวน ดังนั้น รูปแบบและวัสดุที่นำมาทำประตูจึงต้องกลมกลืนกับรูปแบบและเนื้อหาของสวนด้วยเช่นกัน (ขวัญชัย, 2540)

(ภาพที่ 19)

ภาพที่ 19 ตัวอย่างรูปแบบของประตูที่ใช้ในการจัดสวนญี่ปุ่น

ที่มา: www.jsnw.org.uk, (2007)

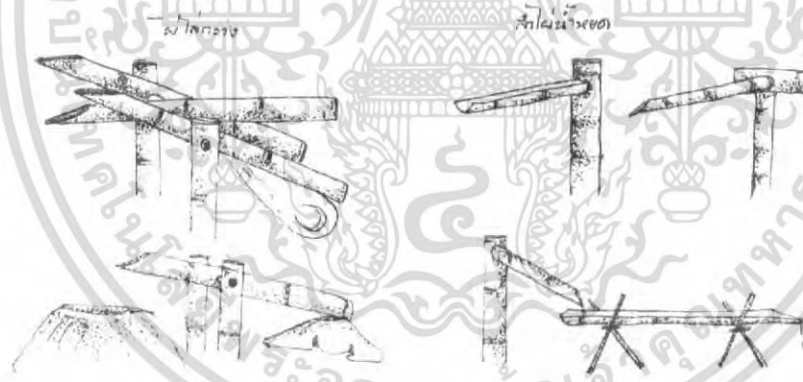
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. ไม้ไผ่กว้างหรือลำไผ่น้ำหยด

ไม้ไผ่กว้างนั้นได้มีที่มาจากเป็นความฉลาด และชี้เล่นของเกษตรกรญี่ปุ่น ที่ทำขึ้นเพื่อไล่สัตว์ป่าที่เข้ามาทำลายพืชพรรณ โดยเฉพาะกว้างเป็นสัตว์กินพืชที่ตื่นตกใจง่าย เมื่อได้ยินไม้กระทบกับก้อนหินก็ตื่นหนีไป ไม่กล้าเข้ามาใกล้อีก

ไม้ไผ่กว้างหรือบางที่เรียกว่าไม้กระดกเพราะคล้ายการเล่นกระดานหกของเด็กๆ โดยใช้ น้ำหยดหรือไหลรินจากลำไผ่ที่ต่อท่อส่งมา (ตั้งเดิมนั้นต่อส่งมาจากธารหรือห้วย) แล้วบังคับให้ไหลรินลง ไม้ไผ่กว้าง เมื่อมีน้ำหนักมากพอจะทำให้ไม้กระดกต่ำลง น้ำก็ไหลทิ้งไป ไม้ก็กระดกคืนปลายอีกข้างหนึ่ง จึงกระทบกับก้อนหินให้เสียงดังป๊อก ป๊อก เป็นจังหวะอย่างสม่ำเสมอ (ภาพที่ 20)

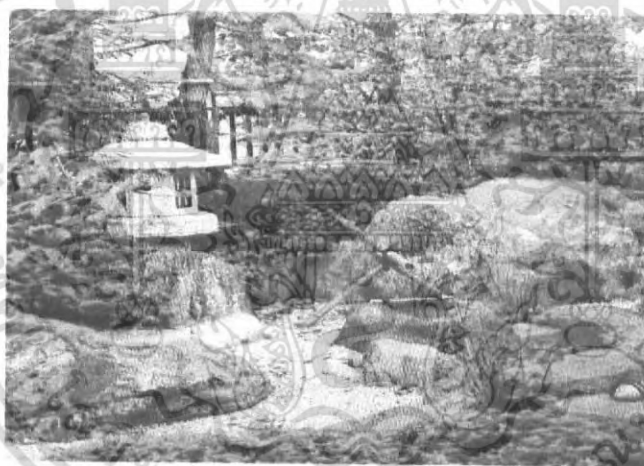
ในปัจจุบันทั้งไม้ไผ่กว้างลำไผ่น้ำหยดเป็นเพียงอุปกรณ์ตกแต่งสวนเท่านั้น และมีการดัดแปลงให้มีรูปแบบที่แปลกตาหลากหลายออกไป ซึ่งนอกจากจะทำให้สวนสวยงามแล้วยังก่อเกิด การเคลื่อนไหว เกิดเสียงภายในสวนได้อย่างดีและหากจะใช้ให้เกิดความสมบูรณ์ควรให้น้ำจากไม้ไผ่ กว้างไหลลงอ่างหิน ให้ล้นซึมลงสู่พื้นกรวดแล้วใช้ป้มดูดหมุนเวียนขึ้นมาใช้อีก (ขวัญชัย, 2540)

ภาพที่ 20 ภาพวาดไม้ไผ่กว้าง และลำไผ่น้ำหยด

ที่มา: ขวัญชัย, (2540)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 21 ตะเกียงหิน ใต้น้ำหยด และอ่างหินมาประดับในสวนทำให้ดูมีการ
เคลื่อนไหวมีชีวิตชีวาชุ่มชื้นเป็นเอกลักษณ์ของสวนญี่ปุ่น

ที่มา: เสรี, (2538)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 22 มีการประดับตกแต่งด้วยอ่างน้ำและลำไผ่น้ำหยดตั้งไว้มุมใดมุมหนึ่งของสวน

ที่มา: Japanese Garden Research Association, (1995)

ประเภทของสวนญี่ปุ่น

สวนญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

1. สวนภูเขาหรือสวนเนิน (Hill gardens) หรือ Tsukiyama – Sansui เป็นสวนที่ลอกเลียนแบบธรรมชาติ สวนภูเขานี้บางที่เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “The landscape garden with hills and water” เป็นสวนที่ตกแต่งตามแนวความคิดของพระในศาสนาชินโตหรือที่เรียกว่า Shinden styles สวนภูเขาประกอบด้วยภูเขาหรือเนินดินสลับกันที่ราบ มีน้ำตก ลำธาร สระน้ำ ไซด หิน หาดทราย ถ้าเป็นสวนที่มีขนาดใหญ่อาจมีเกาะกลางทะเลสาบ (ภาพที่ 23) พันธุ์ไม้ประดับที่ใช้ประดับในสวนแบบนี้ประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิด เช่น

- พันธุ์ไม้ใหญ่ เช่น ต้นสนญี่ปุ่น พีช พลับ โ๊ก เมเปิ้ล ซากุระ หลิว เป็นต้น
- พันธุ์ไม้พุ่มเตี้ย เช่น ไม้ อาซาเลีย ปรง ซา เป็นต้น
- พืชคลุมดิน เช่น เฟิร์น ไม้ชุ่มต่างๆ มอส เป็นต้น
- พันธุ์ไม้น้ำ เช่น กก บัว ไอร์ริส เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สระน้ำหรือลำธารมักจะไม่ลึกนัก ในน้ำที่ใสสะอาดนอกจากจะมองเห็นก้อนหิน ก้อนกรวดที่ก้นสระหรือก้นลำธารแล้ว ยังสามารถมองเห็นปลาแพนซีคาร์พสีสวยงาม ว่ายวนเวียน ไปมาทำให้มีระลอกน้ำ เมื่อมองดูแล้วจะเกิดความรู้สึกว่ามีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

ลำธารถ้ามีความกว้างมากก็จะทำสะพานสำหรับข้าม โดยใช้แผ่นหินสกัดที่มีความโค้งเล็กน้อยวางพาดขวางธาร ริมตลิ่งทั้ง 2 ฝั่ง จะฝังก้อนหินก้อนใหญ่รูปทรงสูงเอาไว้ สมมุติว่าเป็นเสาสะพาน แต่ถ้าลำธารแคบและตื้นอาจใช้ก้อนหินที่มีผิวด้านบนเรียบวางไว้เป็นระยะๆ ห่างกันพอดีกับระยะก้าวเพื่อใช้เดินข้ามลำธาร

ริมตลิ่งอาจป้องกันมิให้ตลิ่งพัง โดยฝังก้อนหินก้อนใหญ่และเล็กไว้อย่างกลมกลืนเหมือนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือฝังไม้เสาทั้งเปลือกหรือปลุกหญ้าเพื่อยึดดินก็ได้

ถ้าสระน้ำมีขนาดกว้างขวาง มักจะจัดให้มีเกาะอยู่กลางสระน้ำ บนเกาะอาจประดับด้วยก้อนหินเมื่อมองไกลๆ มีรูปร่างคล้ายเต่าเรียกว่า "Tortoise island" ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสิริมงคลแก่บ้าน เพราะคนญี่ปุ่นถือว่าเต่าเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืน นอกจากนั้นมักจะปลูกต้นสนไว้บนเกาะด้วย โดยถือกันว่าต้นสนคือสัญลักษณ์ของความมั่นคงถาวร เพราะต้นสนทนต่ออากาศหนาวเย็นได้

การปลูกต้นไม้จะปลูกต้นไม้ที่มีพุ่มใบสูงเป็นฉากไว้ด้านหลัง เพื่อไม่ให้บังต้นไม้ที่มีพุ่มใบเตี้ย สวนญี่ปุ่นจะไม่ปลูกต้นไม้ใหญ่ไว้ใกล้ตัวบ้านเพื่อไม่ให้บังความงามของสวนเมื่อมองออกไปจากตัวบ้าน สีของพันธุ์ไม้นิยมสีที่ไม่ฉูดฉาดนัก โดยปกติมักจะเป็นสีเขียว จะออกดอกหรือใบเปลี่ยนสีเพิ่มสีสันบ้างก็ตามฤดูกาลเท่านั้น ผิวผิวดินไม่ว่าจะเป็นเนินดินในที่ราบ หรือได้ถมไม้ใหญ่จะมีหญ้าหรือมอสขึ้นปกคลุมเขียวขจีเหมือนปูด้วยพรม (ภาพที่ 24) และวัสดุที่ใช้ประกอบภายในสวน เช่น สะพาน ก้อนหินประดับ รั้วแบบต่างๆ ตะเกียงหิน ช่างน้ำ แผ่นทางเดิน

ความยิ่งใหญ่ของสวนญี่ปุ่นเขาหรือสวนเนินอยู่ที่ภูเขาหรือเนินดิน น้ำตก ลำธาร ซึ่งเลียนแบบธรรมชาติอย่างแท้จริง คือพื้นที่ที่เป็นเกาะของประเทศญี่ปุ่น โดยทำการตัดแปลงและย่อส่วนให้เล็กลง (เสรี, 2538)

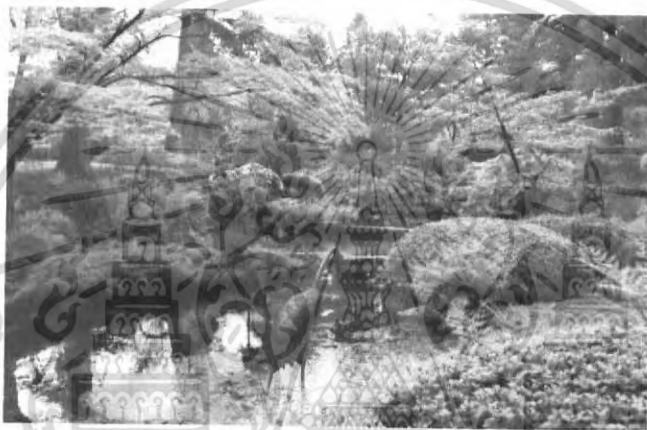
ที่มา: www.ivan-herman.net, (2005)

ที่มา: เสรี, (2538)

ภาพที่ 23 สวนญี่ปุ่นที่เลียนแบบธรรมชาติ มีการทำลำธาร สระน้ำขนาดใหญ่ริมตลิ่ง มีก้อนหินมาฝังไว้รอบลำธาร สระน้ำ

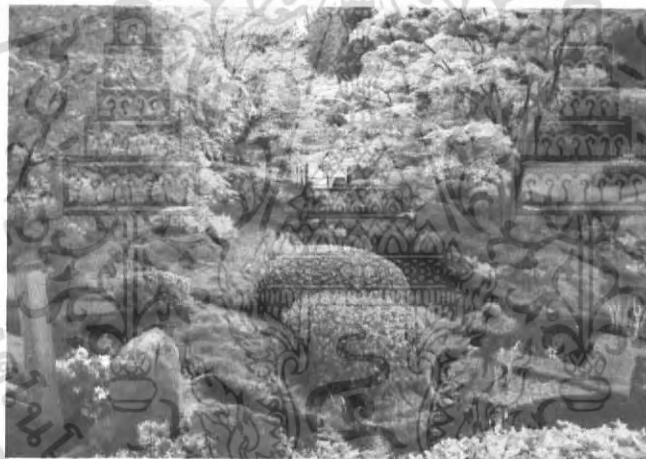
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 24 เป็นสวนญี่ปุ่นที่เลียนแบบธรรมชาติ ที่เกิดมอสขึ้นปกคลุมหิน และมีรูปปั้นคน สัตว์ตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่นมาประดับในสวน

ที่มา: www.jsnw.org.uk, (2007)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 24 เป็นสวนญี่ปุ่นที่เลียนแบบธรรมชาติ ที่เกิดมอสขึ้นปกคลุมหิน และมีรูปปั้นคน สัตว์ตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่นมาประดับในสวน (ต่อ)

ที่มา: www.jsnw.org.uk, (2007)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา: www.acoustics.washington.edu, (2005)

ที่มา: เสรี, (2538)

ภาพที่ 25 สวนญี่ปุ่นในบริเวณของกลางสระน้ำ หรือบริเวณริมตลิ่งจะมีการปลูกต้นไม้ น้ำ เช่น บัว ไอร์ส

2. สวนในที่ราบ (Flat or Level gardens) หรือ Hira – Niwa เป็นสวนแห่งการสมมุติ เป็นสวนที่จัดขึ้นในพื้นที่ราบ ปราศจากภูเขาหรือเนินดินและสระน้ำเป็นเครื่องตกแต่ง สวนชนิดนี้เหมาะสำหรับบริเวณที่มีเนื้อที่จำกัด เพราะไม่นิยมปลูกต้นไม้มากจะมีบ้างก็น้อยต้น ถ้าเป็นต้นไม้ใหญ่มักจะมีกิ่งก้านโปร่ง ส่วนไม้พุ่มจะตัดแต่งเป็นพุ่มกลมให้กลมกลืนกับก้อนหิน สวนแบบนี้เดิมทีเดียวนิยมจัดในบริเวณบ้านหรือที่พักอาศัยอย่างกว้างขวาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สวนในที่ราบ จัดแต่งตามแนวความคิดของพระสงฆ์ในศาสนาพุทธนิกายเซน ซึ่งจินตนาการหรือเป็นสวนแห่งการสมมุติเคลือบแฝงด้วยปรัชญา ผู้จัดจะต้องใช้จินตนาการในการวางก้อนหิน ในการปลูกต้นไม้และในการวาดลวดลายลงบนพื้นทรายหรือกรวดให้มองดูแล้วเหมือนลูกคลื่นหรือระลอกน้ำในทะเลหรือในมหาสมุทร

สวนในที่ราบแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1) สวนแบบเขี้ยวขุ่ม

ประกอบด้วยพื้นที่ราบเรียบ ปกคลุมด้วยหญ้าหรือมอสสีเขียวขจีสมมุติว่าเป็น “น้ำ” อาจเป็นทะเลหรือมหาสมุทร มีต้นไม้และก้อนหินรวมกันเป็นกลุ่มๆ สมมุติเป็น “เกาะ” ต้นไม้ใหญ่มีน้อย ต้นและมักจะมีกิ่งก้านโปร่ง ส่วนไม้พุ่มมักจะตัดแต่งให้เป็นรูปทรงกลมเพื่อให้กลมกลืนกับก้อนหิน ส่วนประกอบอื่นๆ ได้แก่ ตะเกียงหิน อ่างน้ำ แผ่นทางเดิน มีรั้วลักษณะโปร่งเป็นฉากหลังเพื่อให้ประดับและแบ่งขอบเขตของสวน บางแห่งอาจมีบ่อน้ำซึ่งแต่เดิมมีไว้เพื่อประโยชน์ในการ ใช้สอย (ภาพที่ 26)

สวนในที่ราบแบบนี้นิยมจัดไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งใกล้ๆ เรือนน้ำชาหรือบ้านพักเพื่อใช้น้ำในอ่างล้างมือ ล้างหน้าหรือล้างเท้าก่อนขึ้นเรือนหรือก่อนขึ้นบ้าน แต่ในปัจจุบันมิได้ใช้ประโยชน์เพียงแต่มีไว้เพื่อเป็นการประดับเท่านั้น

ภาพที่ 26 แสดงตัวอย่างสวนในที่ราบแบบเขี้ยวขุ่ม

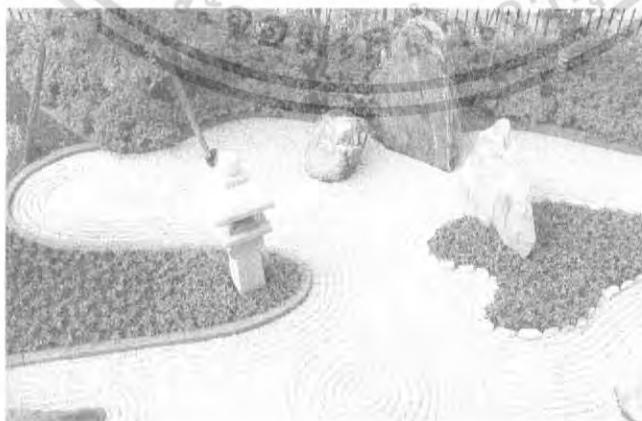
ที่มา: Japanese garden Research Association, (1995)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

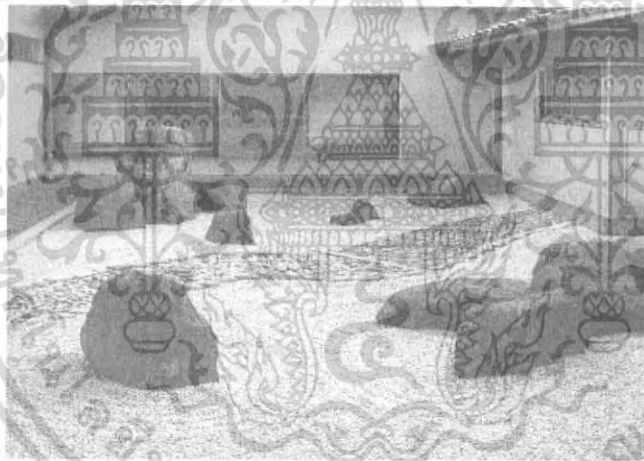
2.2) สวนแบบพื้นแห้ง

สวนชนิดนี้สร้างตามปรัชญาของนักบวชนิกายเซนในบริเวณลานวัดเพื่อทำสมาธิ พิจารณาความสงบทางจิต เพ่งพิจารณารูปธรรม ของสรรพสิ่งที่มีชีวิตหรือสิ่งที่ไม่ไฉญญานมาสู่นามธรรม

สวนแบบนี้มีพื้นที่ราบเรียบรอยด้วยทราย หรือกรวด สมมุติเป็น "น้ำ" และมีก้อนหินวางไว้เป็นกลุ่มๆ สมมุติเป็น "เกาะ" มีกำแพงหรือบ้านเป็นฉากหลังกรวดหรือทรายที่ราบเรียบนั้น ใช้คราดไม้ขีดเส้นในทรายเปรียบเสมือนเกลียวคลื่นในท้องทะเล ทรายละเอียดบ่งบอกว่าระดับน้ำทะเลลึก กรวดทรายแสดงว่าระดับน้ำตื้น อาจจะไม่มีการใช้ต้นไม้และน้ำเลย นำก้อนหินมาจัดวางเป็นกลุ่มจินตนาการว่าเป็นเกาะกลางทะเล หรือหินรูปเรือแสดงถึงการล่องเรือในท้องทะเล และมักจะมีเกาะที่รูปเหมือนเต่า ซึ่งหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง อายุยืนยาว ข้อสังเกตของสวนแบบนี้คือ ไม่มีต้นไม้เป็นส่วนประกอบและปราศจากน้ำ (ภาพที่ 27 - 28)

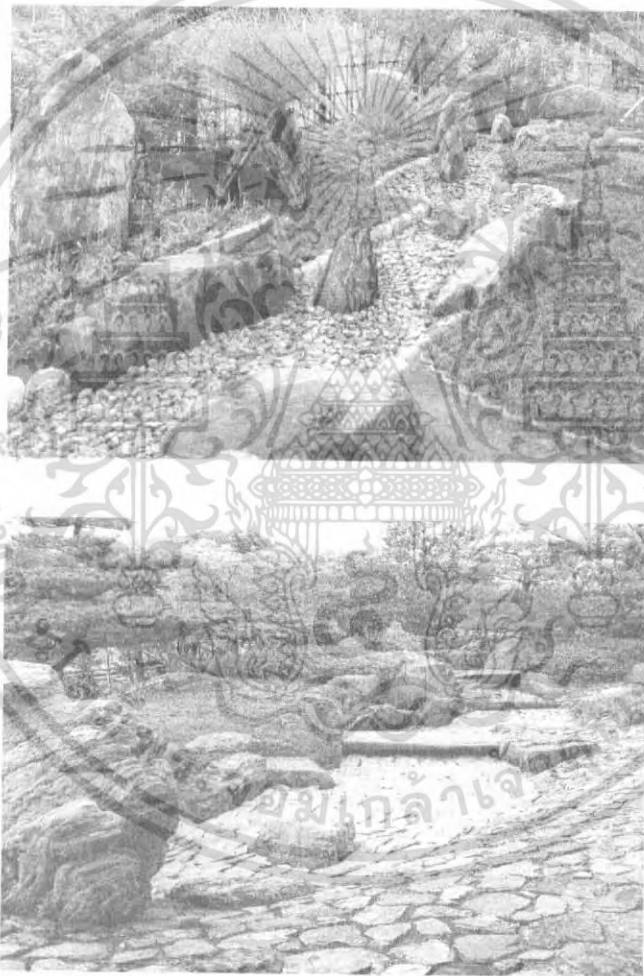
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 27 แสดงการจัดสวนญี่ปุ่นประเภทสวนในที่ราบที่มีการสมมุติโดยรอยด้วยทราย หรือกรวด สมมุติเป็น “น้ำ” และมีก้อนหินวางไว้เป็นกลุ่มๆ สมมุติเป็น “เกาะ”

ที่มา: Japanese garden Research Association, (1995)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

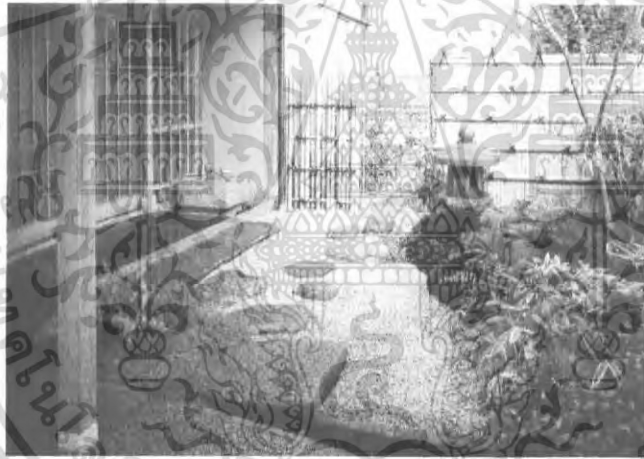
ภาพที่ 28 เป็นการจัดสวนญี่ปุ่นประเภทสวนในที่ราบที่มีการสมมุติโดย ใช้ก้อนหินเล็กหรือกรวดทำเป็นเหมือนลำธารหรือแม่น้ำ มีการทำสะพานข้ามแม่น้ำ

ที่มา: Japanese garden Research Association, (1995)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สวนน้ำชา (Tea gardens) เป็นสวนที่นำลักษณะเด่นของสวนกุหลาบ และสวนในที่ราบมา ผสมกัน ประกอบด้วยสวนหย่อมเล็กๆ 2 ซ้ำทางเดินไปสู่เรือนน้ำชา ซึ่งเป็นบ้านชั้นเดียวหลังเล็กๆ (ภาพที่ 29 - 30)

น้ำชาได้เข้ามาเป็นที่รู้จักของคนญี่ปุ่น ในสมัยคามามูระ (Kamakura) โดยการแนะนำของ พระสงฆ์ในศาสนาพุทธว่าเป็นเครื่องดื่มที่เป็นยารักษาโรค การดื่มน้ำชาของเจ้าใหญ่โตของญี่ปุ่น สมัยโบราณเพื่อเป็นการคลายความเครียด ละทิ้งภารกิจเป็นการชั่วคราว หลบมานั่งในที่วิเวกเป็นการทำจิตใจให้สงบ นำตนไปสู่ความเรียบง่าย สมถะและสันโดษ ภายในห้องที่ใช้ดื่มน้ำชาจะมีแต่ ความสงบเงียบ แยกตัวออกจากความวุ่นวายของโลกภายนอกได้มีโอกาสนั่งฟังเสียงน้ำในกาเดือด อยู่บนเตาไฟ นับได้ว่าเป็นบรรยากาศที่มีความสุขอย่างยิ่ง (เสรี, 2538)

ภาพที่ 29 ลักษณะของสวนน้ำชาซึ่งมีการตกแต่งประดับสวนด้วยตะเกียงหิน และอ่างน้ำซึ่งจัดไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งใกล้ๆ เรือนน้ำชา

ที่มา: Kiyoshi, (1980)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 30 เป็นสวนน้ำชาญี่ปุ่นที่จัดไว้ที่สวนของบริเวณหน้าบ้าน หรือหลังชานบ้าน

ที่มา: เสรี, (2538)

- พิธิชงชา เป็นพิธีการต้อนรับแขกที่ถือว่าให้เกียรติอย่างสูงสุด ซึ่งทำสืบทอดกันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 - 16 เป็นพิธีที่ชาวญี่ปุ่นมีความภาคภูมิใจมาจนถึงทุกวันนี้

- สวนน้ำชา สร้างขึ้นมาพร้อมกับพิธีชงชา สวนแบบนี้มีความสมบูรณ์แบบในสมัยโมโมยาม่า (Momoyama) ประมาณ พ.ศ. 2116 - 2146 บุคคลที่ยกระดับการชงชาให้สูงขึ้นจนถึงขั้นเป็นศิลปะคือ พระสงฆ์ในศาสนาพุทธนิกายเซน ชื่อ เซ็น - โน - ริ - กิว เป็นชาวเมืองซาไก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เรือนน้ำชา เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวสร้างตามศิลปะแบบญี่ปุ่น หลังคามุงด้วยไม้ไผ่หรือหญ้าคาหรือต้นอ้อ ห้องพิธีชงชาที่ เซ็น - โน - ริ - กิว เป็นผู้กำหนดแบบประกอบด้วย ประตูเลื่อน ซึ่งระบุด้วยกระดาษโปร่งแสงสีขาวผ่องเหมือนหิมะเปิดได้กว้าง เมื่อนั่งอยู่ภายในห้องพิธีก็สามารถมองเห็นความงามของสวน ฝาผนังที่เกลี้ยงว้างเปลว้มีความสวยงามอย่างเรียบง่าย อาจมีแผ่นผ้าผืนยาว เขียนตัวอักษรญี่ปุ่นเป็นบทกวีที่ไพเราะ แขนงไม้ที่ด้านใดด้านหนึ่งของห้องหรืออาจมีการจัดดอกไม้ในแจกันทรงเตี้ยตามศิลปะแบบญี่ปุ่น ซึ่งแสดงออกในลักษณะของลายเส้นมากกว่าที่จะอวดความงามของดอกไม้

บริเวณรอบๆ เรือนน้ำชาจะจัดสวนไว้อย่างสวยงามที่เรียกว่า "สวนน้ำชา" ภายในบริเวณสวนอาจมีกระต๊อบสำหรับให้แขกได้นั่งพักและชมความงามของสวนก่อนที่จะเข้าพิธีเมื่อแขกมาถึงเจ้าภาพจะพาแขกผู้ทรงเกียรติเดินชมความงามของสวนต่อจากนั้นก็พาแขกไปล้างมือหรือล้างหน้าที่อ่างน้ำซึ่งจัดไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งใกล้ๆ เรือนน้ำชา ก่อนที่จะขึ้นเรือนน้ำชาจะต้องถอดรองเท้าวางไว้บนก้อนหินก้อนใหญ่ซึ่งมีผิวด้านบนเรียบเหมือนเป็นบันไดบ้าน

หัวใจสำคัญ 4 ประการของพิธีชงชา คือ

- 1) เฮวะ คือความสงบ ทั้งผู้ชงชา และผู้ที่กำลังนั่งรอเพื่อชงชาที่นั่นระหว่างทำพิธีทุกคนจะต้องสงบเงียบเพื่อให้เกิดสมาธิ
- 2) เค คือความเคารพซึ่งกันและกันของทั้ง 2 ฝ่าย
- 3) เซ คือความสะอาดทั้งด้านวัตถุและจิตใจของผู้ทำพิธี ผู้ชงชาจะต้องทำความสะอาดภาชนะทุกอย่างในการชงชาเป็นอย่างดี สถานที่รับแขกก็ต้องสะอาดรวมไปถึงจิตใจของผู้ชงชาด้วยที่จะต้องใจที่สะอาด
- 4) ซะคี คือความกลมกลืนและความสอดคล้องต้องกันของบรรยากาศในพิธีและบรรยากาศโดยรวม พิธีนี้จะต้องทำอย่างประณีตทุกขั้นตอน แต่ละขั้นตอนจะต้องทำอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

พิธีชงชาตามประเพณี ประกอบด้วย

- 1) ไคเซกิ การเลี้ยงขนมแห้ง ขนมมีรูปเป็นสัญลักษณ์ของฤดูกาลนั้นๆ เช่น ฤดูใบไม้ผลิขนมก็ต้องเป็นรูปดอกซากุระถ้าเป็นฤดูใบไม้ร่วง ขนมก็ต้องเป็นรูปใบเมเปิ้ล เป็นต้น
- 2) นากาดาคิ หยุดพักสนทนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) โงชา – อิริ พิธีสำคัญ

3.1) โคอิชา เสิร์ฟน้ำชาสี่เขี้ยวแก่

3.2) อุกุซุชา เสิร์ฟน้ำชาสี่เขี้ยวอ่อน

พิธีชงชาตามประเพณีดั้งเดิมนั้น จะต้องมีแขกจำนวน 5 คน ผู้หญิงทำหน้าที่ชงชาจะต้องสวมชุดกิโมโน และจะต้องได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี วิธีการชงชานับว่าเป็นศิลปะและวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของญี่ปุ่น

การจัดสวนรอบๆ เรือนน้ำชา โดยการนำลักษณะเด่นพิเศษของสวนภูเขามาไว้บางส่วนและนำลักษณะเด่นพิเศษของสวนในที่ราบ แบบเขี้ยวข้อมจัดให้ผสมผสานกัน และสวนน้ำชาจะมีรั้วด้านนอกเพื่อแสดงขอบเขตทางเข้าสวนจะมีประตูรูปทรงต่างๆ แปลกตา บางแห่งประตูมีหลังคา (roofed gate) ที่มุงด้วยแผ่นไม้หรือไม้ไผ่หรือหญ้าคา ทางเดินเข้าสู่เรือนน้ำชาจะปูด้วยหินสกดแบน (stepping stones) หรือเขี้ยวไม้ (step footing) วางห่างกันพอดีกับระยะก้าวเป็นการป้องกันมิให้เหยียบพื้นดินซึ่งปกคลุมด้วยหญ้าหรือมอสสีเขียวขจี สองข้างทางเดินจะจัดแต่งเป็นสวนประดับหิน (stone gardens) สลับซับซ้อนเป็นระยะๆ

พันธุ์ไม้ที่นิยมปลูกประดับในสวนน้ำชาประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิด

- ไม้ยืนต้น ชนิดที่มีกิ่งก้านและใบหนาทึบ เช่น พีช เมเปิ้ล โอ๊ค ส่วนชนิดที่มีกิ่งก้านและใบโปร่ง เช่น สนญี่ปุ่น หลิว ไม้
- ไม้พุ่ม นิยมตัดแต่งเป็นพุ่มกลมหรือรูปไข่เพื่อให้กลมกลืนกับก้อนหิน เช่น อาซาเลีย ซาดด
- ไม้ตัด ประเภทบอนไซหรือไม้แคระซึ่งตัดหรือตัดแต่งให้มีลีลาเหมือนไม้ต้นใหญ่แต่ย่อส่วนให้เล็กลง
- ไม้น้ำ มีทั้งปลูกกลางสระน้ำและบริเวณริมตลิ่ง เช่น บัว กก ไฉฉิม
- พืชคลุมดิน คือพืชที่มีความสูงไม่เกิน 1 ฟุต ปลูกไว้บริเวณใกล้ก้อนหินหรือดอกไม้ เพื่อให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับการเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเพื่อเชื่อมต่อกับสวนหย่อมที่อยู่ข้างเคียง เช่น เฟิร์น ไม้ข่มต่างๆ

จุดเด่นของสวนน้ำชาอยู่ที่บริเวณใกล้ๆ กับเรือนน้ำชาจะจัดสวนในที่ราบแบบเขี้ยวข้อมเอาไว้ที่มุมใดมุมหนึ่ง เพื่อให้แขกที่จะเข้าพิธีชงชาได้ใช้น้ำในอ่างล้างมิด ล้างหน้าหรือบ้วนปากก่อนที่จะขึ้นเรือนน้ำชา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดสวนในมูมนั้น นอกจากจะมีลักษณะการจัดวางต้นไม้และวัตถุจนได้สัดส่วนกันแล้ว สิ่ง
ที่เด่นสง่าก็คือ วัตถุต่างๆ ที่ใช้ประดับภายในบริเวณสวนล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ของญี่ปุ่นที่แปลกตา
ไม่ซ้ำแบบใครมีการเคลื่อนไหวของน้ำที่หยุด และไหลล้นกิ่งไม้และใบไม้โอนเอียงไปมาเมื่อต้อง
กระแสลม มีแสงริบหรี่จากตะเกียงหินในยามค่ำคืน ทำให้บริเวณดังกล่าวนี้มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น
สวนประกอบที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

- ตะเกียงหิน สำหรับใช้ประดับในตอนกลางวันและให้แสงสว่างในตอนกลางคืน
- อ่างน้ำ สำหรับใช้น้ำเพื่อล้างมือล้างหน้าหรือบ้วนปากก่อนเข้าพิธี (มีกระบวยไม้ไผ่ด้าม
ยาวสำหรับตักน้ำวางพาดไว้ที่ปากอ่างน้ำ)
- หินก้อนใหญ่ สำหรับใช้จับยึดหรือวางสิ่งของระหว่างล้างมือ ล้างหน้าหรือบ้วนปากและ
สมมุติว่าเป็น "เกาะ"
- แผ่นทางเดิน วางคดเคี้ยวไปมาทางกันพอดีกับระยะก้าวเพื่อใช้เป็นแนวทางนำไปสู่ อ่าง
น้ำ เรือนน้ำชา และชมความงามของสวน
- รั้วไม้โปร่ง เป็นรั้วไม้ไผ่หรือกิ่งไม้ประกอบอย่างง่ายๆ ใช้เป็นแนวทางนำไปสู่อ่างน้ำ เรือน
น้ำชา และชมความงามของสวน
- ต้นไม้ ใช้ต้นไม้หลายชนิด ต้นไม้ใหญ่ควรมีกิ่งใบโปร่ง เช่น หลิว สนญี่ปุ่น ไม้พุ่ม มัก
ตัดแต่งเป็นทรงกลมหรือรูปไข่ให้กลมกลืนกับก้อนหินเช่น ชา อาซาเลีย พีชคลุมดิน ปลูกเป็นใหญ่ข้าง
ก้อนหิน เช่น เฟิร์น ไม้ซุ่มต่างๆ ด้านหน้าใกล้ๆ ตะเกียงหินจะมีไม้ตัดแคระหรือบอนไซ ปลูกไว้ กิ่งก้าน
และใบมักจะบังตะเกียงหินไว้บางส่วน

สวนแบบนี้บางแห่งอาจมีน้ำไหลหรือหยุดจากท่อไม้ไผ่ลงอ่างน้ำตลอดเวลาจนมีน้ำล้น
บริเวณพื้นข้างอ่างน้ำจึงต้องโรยกรวดเอาไว้ เพื่อให้บริเวณนั้นแลดูสะอาดตาและสมมุติว่าเป็น "ทะเล
หรือมหาสมุทร"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 31 สวนญี่ปุ่นที่จัดในที่ดินของบ้านหรือที่ทำงาน และใช้ต้นไม้ที่สามารถ
อยู่ในที่ร่มได้

ที่มา: เสรี, (2538)

ภาพที่ 32 การนำสวนญี่ปุ่นมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับพื้นที่ไม้ มีการทำน้ำตก บ่อเลี้ยงปลา
คาร์พ และสร้างสะพานข้ามสระน้ำโดยให้มีเอกลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่น

ที่มา: กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์บ้านและสวน, (2548)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา: กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์บ้านและสวน, (2540)

ที่มา: เสรี, (2538)

ภาพที่ 33 การนำเอาตะเกียงหินแบบญี่ปุ่นมาใช้ประดับสวน และมีการโรยกรวดทำเป็น
ลวดลายหรือทำสมมุติให้เป็นน้ำ

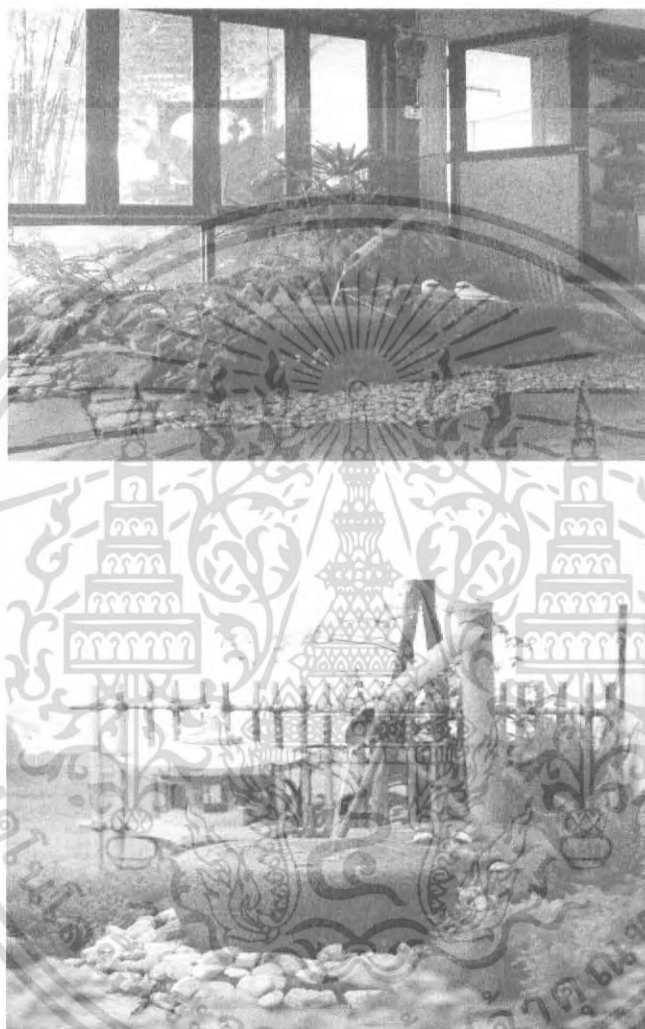
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา: กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์บ้านและสวน, (2547)

ภาพที่ 34 การจัดสวนไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของบ้านซึ่งมีพื้นที่จำกัด และในสวนยังคงความเป็นญี่ปุ่นไว้โดยการประดับด้วยตะเกียงหิน ใต้น้ำหยด และอ่างหิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา: กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์บ้านและสวน, (2547)

ภาพที่ 35 การสร้างท่อใต้น้ำหยดไหลลงอ่างหิน ประดับด้วยกรวด
ก้อนหิน ตะเกียงหิน ทำรั้วเป็นฉากหลัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 36 การนำเอาสวนแบบญี่ปุ่นมาประยุกต์ใช้ทำเป็นสวนน้ำมีการประดับ
รูปปั้นนกกกระเรียน ตะเกียงหิน และทำรั้วกันเป็นฉากหลัง

ที่มา: กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์บ้านและสวน, (2547)

ภาพที่ 37 การจัดสวนเลียนแบบธรรมชาติ โดยการวางกรวด หรือก้อนหินริมสระน้ำปลูก
ไม้น้ำ มีการประดับรูปปั้นแบบญี่ปุ่น ตะเกียงหินซึ่งมีความเป็นญี่ปุ่น

ที่มา: www.pd.co.th, (2005)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการทดลอง

การจัดสวนแบบญี่ปุ่น ได้รับอิทธิพลในการจัดสวนมาจากจีนและอิทธิพลมาจากศาสนาลัทธิต่างๆ เช่น ศาสนาพุทธ ซินโต หรือเซน การจัดสวนแบบญี่ปุ่นถือว่าเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่แฝงด้วยความคิดทางปรัชญา ใช้ความเชื่อทางศาสนา ปรัชญา ลัทธิ ประเพณี ความศรัทธา และสามารถแบ่งประเภทของสวนญี่ปุ่นได้ 3 ประเภทคือ

- 1) สวนภูเขาหรือสวนเนิน คือสวนที่ลอกเลียนแบบธรรมชาติ
 - 2) สวนในที่ราบ คือสวนที่เกิดจากการสมมุติขึ้น
 - 3) สวนน้ำชา คือสวนที่นำลักษณะเด่นของสวนภูเขา และสวนในที่ราบมาผสมกัน
- และองค์ประกอบของสวนญี่ปุ่นที่สำคัญได้แก่ 1) น้ำ 2) เกาะ 3) สะพาน 4) หิน 5) ต้นไม้ 6) รั้ว 7) ตะเกียงหิน 8) อ่างน้ำ 9) ทางเดิน 10) ประตูสวน และ 11) ไม้ไล่กวางหรือไม้ลำน้ำหยด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์บ้านและสวน. 2538. **คู่มือการจัดและตกแต่งสวนในบ้าน.**

พิมพ์ครั้งที่6. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด, กรุงเทพฯ.

..... 2540. **คู่มือการจัดและตกแต่งสวนในบ้านเล่ม2.**

พิมพ์ครั้งที่2. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด, กรุงเทพฯ.

..... 2547. **คู่มือการจัดและตกแต่งสวนในบ้านเล่ม5.**

พิมพ์ครั้งที่8. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด, กรุงเทพฯ.

..... 2548. **คู่มือการจัดและตกแต่งสวนในบ้านเล่ม15.**

พิมพ์ครั้งที่4. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด, กรุงเทพฯ.

ขวัญชัย จิตสำรวย. 2540. **สวนหย่อมทำได้ด้วยมือคุณ.** พิมพ์ครั้งที่4. สำนักพิมพ์มติชน, กรุงเทพฯ.

ขวัญชัย จิตสำรวย. 2540. **พิมพ์ครั้งที่2. การออกแบบเขียนแบบจัดสวน.** พิมพ์ครั้งที่2. รุ่งเรือง
สาส์นการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

จักรพันธ์ อักกพันธ์านนท์. 2542. **หลักการออกแบบตกแต่งบริเวณ.** พิมพ์ครั้งที่5. โรงพิมพ์วัฒนา
พานิชจำกัด, กรุงเทพฯ.

ประชิด วามานนท์. มปป. **เอกสารประกอบการเรียน. ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์,**
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประเวศน์ ไทวงศ์. 2541. **การจัดสวนประดับ.** พิมพ์ครั้งที่3. ห้างหุ้นส่วนจำกัด9119เทคนิค
พริ้นติ้ง, กรุงเทพฯ.

พรรณเพ็ญ ฉายปรีชา. 2538. **การจัดสวน.** พิมพ์ครั้งที่3. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
จำกัด, กรุงเทพฯ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิทย์ เทียงบุญธรรม. 2542. **พจนานุกรมไม้ดอกไม้ประดับเมืองไทย**. พิมพ์ครั้งที่4. โรงพิมพ์อักษรพิทยภา, กรุงเทพฯ.

เสรี ทรัพย์เสรี. 2538. **การจัดสวนในบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่8. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด, กรุงเทพฯ.

เคี่ยมพร วิสมหมาย. 2527. **หลักการจัดสวนเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่3. โรงพิมพ์อักษรพิทยภา, กรุงเทพฯ.

..... 2530. **หลักการจัดสวนในบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่1. โคเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์, กรุงเทพฯ

....., ทยา เจนจิตติกุล. 2544. **พฤษาพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่2. โรงพิมพ์เอสเอนกรุ๊ปจำกัด, กรุงเทพฯ.

Erik Borja, 1999. **Zen Garden**. WarkLock, London.

Isao Yoshikawa, 1999. **Zen Word of Zen Gardens**. Graphic-shaPudlishing, Japan.

Japanesegardan Research Association. 1995. **Create Your Own Japanese Garden**. Graphic-shaPudlishing, Japan.

Kiyoshi Seike, Masanobu Kudo, David H. Engel. 1980. **A Japanese Touch for Your Garden**. KoDanshaInternational, Japan.

Lorraine Kuck. 1968. **The World of Japanese Garden**. Walker/therhill, NewYork.

Arrakeen.1999. **Arrakeen's Site**. Available Source:

<http://www.arrakeen.ch/asia2006/japan.html>.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Freeplans. 2002. **Freesplans.com**. Available Source:

http://www.freesplans.com/FP_decor/FP_view.asp?id=176.

Jsnw. 2007. **Japan Society North West**. Available Source:

<http://www.jsnw.org.uk/gallery2.htm>.

Ivan-herman. 2005. **Ivan Herman**. Available Source: <http://www.Ivan-herman.net>.

kanokteam. 2005. **Kanok&TeamLandscape&Garden Design**. Available Source:

<http://www.kanokteam.com/?p=tips2>.

Onfocus. 2002. **Onfocus.com**. Available Source:

http://www.onfocus.com/cam/2002/japanese_garden2.jpg.

Pd. 2005. **PatumDesign&Develop**. Available Source:

http://www.pd.co.th/web_garden/garden_detail_japan.php.

Philip.greenspun. 2005. **Japanese Garden**. Available Source:

<http://www.philip.greenspun.com/images/200501-chile>.

Readygarden. 2005. **Readygarden.biz**. Available Source:

<http://www.readygarden.biz/index.php?lay=show&ac=article&Id=42185&Ntype=1>.

Thailandscap. 2007. **Oriental Garden**. Available Source:

<http://www.thailandscap.com/ginspire/japan-gar/index.htm>.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างต้นไม้ที่นิยมนำมาจัดสวนญี่ปุ่นในประเทศไทย

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
อเมซอนใบพาย	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Sagittaria Lancifolia</i> ชื่อสามัญ Arrow Head	
บัวสี	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Nymphaea sp.</i> ชื่อสามัญ -	
ไฮริส	ชื่อวิทยาศาสตร์ - ชื่อสามัญ -	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
หีบไม้งาม	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Cariss grandiflora</i> ชื่อสามัญ Boxwood Beaut	
เข็มเชียงใหม่	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ixora sp.</i> ชื่อสามัญ -	
เข็มญี่ปุ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ixora sp.</i> ชื่อสามัญ -	

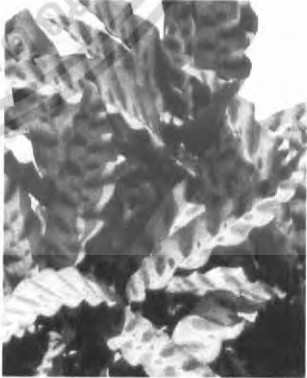
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
สนเฒ่า	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ixora sp.</i> ชื่อสามัญ -	
สนญี่ปุ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ixora sp.</i> ชื่อสามัญ -	
ไผ่ฟิลิปปินส์	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Dracaena surculosa</i> ชื่อสามัญ -	

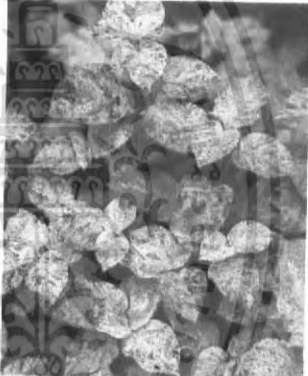
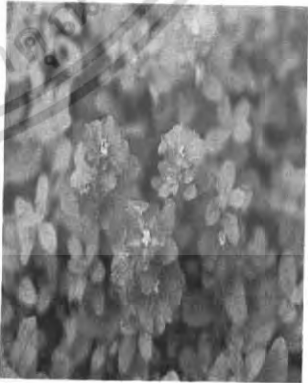
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
ไม้แคะ	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Arundinaria</i> sp. ชื่อสามัญ	
โมกซ้อน	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Wrightia Religiosa oleander</i> ชื่อสามัญ	
ยี่โถ	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Nerium</i> ชื่อสามัญ Sweet Oleander	

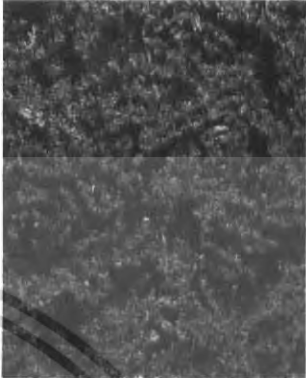

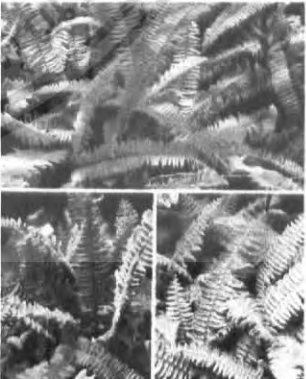
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
ปาล์มไผ่	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Chamaedorea erumpens</i> ชื่อสามัญ Bamboo Palm	
จิ้งญูปู่	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Rhapis excelsa</i> ชื่อสามัญ Lady Palm	
คล้ากาเหว่าลาย	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Calathea lancifolia</i> ชื่อสามัญ -	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
คัลล่า	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Calathea</i> sp. ชื่อสามัญ -	
บุษบาฮวาย	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Asystasia gangetica</i> ชื่อสามัญ -	
ฟ้าประดิษฐ์	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Convolvus mauritanus</i> ชื่อสามัญ -	

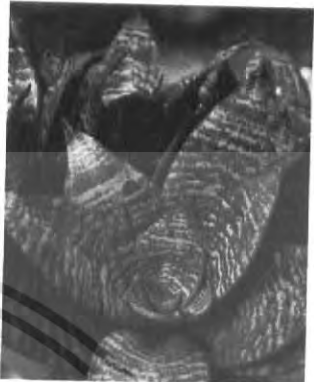

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
<p>หลิวไต้หวัน</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Cuphea hyssopifolia</i></p> <p>ชื่อสามัญ False Heather, Elfin Herb</p>	
<p>หลิวญี่ปุ่น</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Phyllanthus myrtifolius</i></p> <p>ชื่อสามัญ -</p>	
<p>เฟิร์นใบมะขาม</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Nephrolepis cordifolia</i></p> <p>ชื่อสามัญ -</p>	

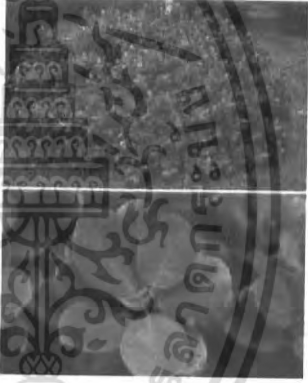
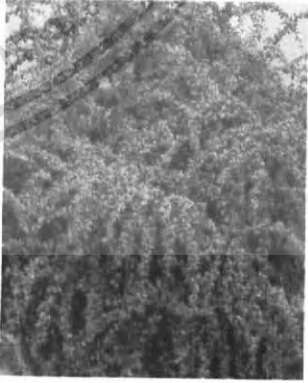
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
<p>ชุ้มกระต่ายเขียว</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ophiopogon jaburan</i></p> <p>ชื่อสามัญ White Lily Turf</p>	
<p>หนวดปลาตากแคะ</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ophiopogon japonicus</i></p> <p>ชื่อสามัญ</p>	
<p>กระดุมทองเลื้อย</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Wedelia trilobata</i></p> <p>ชื่อสามัญ Climbing Wedelia</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
ตีนมั่งกรแคระ	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Sansevieria trifasciata</i> ชื่อสามัญ -	
ดาตตระกิว	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Hemigraphis alternata</i> ชื่อสามัญ Red Ivy	
หลิว	ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Salix babylonica</i> L. ชื่อสามัญ Weeping Willow	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อต้นไม้		ภาพต้นไม้
<p>รัตมา</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Parkinsonia aculeate</i> L.</p> <p>ชื่อสามัญ Rattama</p>	
<p>ไทรจีนใบกลม</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ficus microcarpa</i></p> <p>ชื่อสามัญ</p>	
<p>ชาฮกเกี้ยน</p>	<p>ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Ehretia microphylla</i> Lamk.</p> <p>ชื่อสามัญ</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้